

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Η'. (Έξάμηνο Β')

ΑΘΗΝΑ, 14 ΤΟΥ ΝΟΕΒΡΗ 1910

ΑΡΙΘΜΟΣ 412

"Ένας λαός ύψώνεται άμα δείξη πώς δέ φοβείται την άλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΘΗΝΙΩΤΗΣ. Άθηνιώτικα γράμματα.

Μ. ΒΑΡΒΟΥΛΗΣ. Δυό άρθρα για δυό θέατρα (Τό Βουλγάρικo θέατρο υπό Achir—Τό Νεοελληνικό θέατρο υπό Σ. Σκίπη).

ΒΟΥΝΗΣΙΑ. Όπτασια.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ Πρὸς τὸν κ. Πάλλη.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ. Τὸ πρόγραμμα τοῦ «Λαϊκοῦ Κόμματος.»

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ. Ὁ Ἐμπορὸς τῆς Βενετίας τοῦ Σεξπήρου (τέλος).

Μ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΓΩΝΗΣ. Ἡ Νεοελληνικὴ Ποίηση (συνέχεια).

Γ. ΦΤΕΡΗΣ. Τὸ μοιρολόγι τοῦ νιοῦ δραγάτη.

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΛΙΟΣ. Τάσω (συνέχεια κεφ. 5 καὶ 6).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΤΟ ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ ΤΟΥ ΝΙΟΥ ΔΡΑΓΑΤΗ

Ὁ κάλιος γιὸς τοῦ κουρεντζή καὶ τοῦ δραγάτη ὁ πρῶτος οὔτε στὴ στάνη ἀνέβηκεν οὔτε κινήγει βήκεν, μόνε στὸ καρπερόσπιτο μὲ τοὺς πολλοὺς ὄντιδες μνέσκει καὶ ρετεινίζεται σὰ χέλι φλοιομένο.

Σεφάμελο τὸ σπίτι του θερμοπαρκαλαί τον,

— Σήκου ν' ὕγιέ καὶ φόρεσε τὴ λαμπερὴ σου ἀμάτα πάρε καὶ τὸ βαρὺ σαλιμὰ μὲ τ' ἄργυρά παφίλια καὶ γίνου πάλι ὡς εἴσουνε καὶ γίνου πάλι ὡς εἴσουν νὰ μαζευτῆς στὴ δραγατιά νὰ βῆς καὶ στὸ κινήγι νὰ ἰδῆς τίς φιλενάδες σου—πέρδικες γιορντανάτες— σίντα παιαίνου στήν ξυλιά καὶ στὰ τσοπανοτόπια.

— Ὅλες μετὰξι γνέθουνε κ' ὄλες μαλι χτενίζου κ' ὄλες θὲ νὰ σοῦ σιάξουνε μεταξωτὸ μαντήλι, πού νάναί θέ μου ! στὸ πλουμί καὶ στὸ μαργαριτάρι, νὰ τὸ περνῆς στὴ λαυμαριά τ' ἀητέρια νὰ ζουλεύουν.

— Σήκου ν' ὕγιέ κορῶνι μας καὶ τοῦ σπιτιοῦ ρουπάκι νὰ δοῦμε γήλιον νὰ ξεβγῆ μὲς τὸ σημαδιακό μας τί ν' ὄσο σὲ τηρούμεν πεσμένον στὸ κλινάρι κακὸ φαρμάκι πίνουμε σὶν ἀπὸ μαύρη ἀσκέλα

— Στὴν Κατουγῆς δὲν εἶναι νιές οὔτε βαρῶν σουράβλια οὔτε ἀνβίζουν τὰ κλαριά, μόνε σαράγια μαῦρα ὅπου κρατοῦνε τίς ψυχές σὶν τὰ θεριά οἱ δοκάνοι.

— Τὴ νύχτα πὼς θὰ νταγμαντάς καὶ πὼς νερό θὰ βρίζη καὶ πὼς τ' ὄριω κλινάρι σου θάναί συγκρισμένο ;

Ὁ κάλιος γιὸς τοῦ κουρεντζή καὶ τοῦ δραγάτη ὁ πρῶτος οὔτε στὴ στάνη ἀνέβηκε οὔτε κινήγει βήκεν καὶ τ' ἔχει ὁ γιὸς τοῦ κουρεντζή καὶ τοῦ δραγάτη ὁ πρῶτος π' οὔτε στὴ στάνη ἀνέβηκεν οὔτε κινήγει βήκεν ;

Τῆς παπαδιάς ἀγάπησε τὴν ὄρια δυχατέρα μὲ τίς πολλὲς τίς ὁμορφιές καὶ τὰ πολλὰ τσαλίμια ποῖναι φρεγάδα στὸ χωριὸ καὶ πούλια μεσ' τίς ἄλλες καὶ πόχει τ' ἄσπρα τὰ λαϊμά καὶ τὸ κρουστό τ' ἀστήθι. Ὅλοι Νεραΐδα λέγουν τὴν καὶ Ρήγισσα φωνοῖν τὴν καὶ λέν πὼς τσέλιγγα παιδί θενά τὴνὲ συντήγη.

Ὁ κάλιος γιὸς τοῦ κουρεντζή καὶ τοῦ δραγάτη ὁ πρῶτος συχνὰ πυκνὰ τὴν ἐβλεπεν μεσ' τὰ στανοτοπία, ὅσα πουλιά ἐκυνήγαε ἐκείνης ἔδονέ τα καὶ τὴ φλογέρα στίς κορφές γιὰ κείνη τὴ βαροῦσε. Σὺκ' ἀρμαθόσικα γλυκά τῆς ἔδωνε νὰ τρώη καὶ κουκουριάγκους ἔκοβεν ἀφ' τὰ λουριά γιὰ δαίτη Κὰ πότε τὴν ἐβόηθαε νὰ ζαλοθῆ τὰ ξύλα, σίντ' ἀνατρανιζότανε γιὰ νὰ καλοζαλώση καὶ φούσκωνάν τῆς τὰ βυζιά ἀφ' τὸ χοντροκόκκοτό τῆς ὅπου φιλιὰ δὲν ἤξεραν καὶ γάδια δὲ γνωρίζαν.

Τί ἔχει ν' ὄ γιὸς τοῦ κουρεντζή καὶ τοῦ δραγάτη ὁ πρῶτος π' οὔτε στὴ στάνη ἀνέβηκεν οὔτε κινήγει βήκεν ; Τὴ χοντροπλέξουδη τὴ νιά τῆς παπαδιάς τὴν κόρη ἀγάπησε ὁ βαρυνόμοικος καὶ λυώνει ἀπὸ καίλα· Κείνη ταχιά παντρεύεται τοῦ τσέλιγγα βλαστάρι καὶ κείνος μέσα στὸν ὄντ' ἀντὶ τρέμει σὶν καλαμάκι. — Τὴν Κατουγῆς ἀποθυμῶ καὶ τὸ βαρὸ σκοτιάδι ἀφοῦ στεφανωτῆ τὴ νιά τῆς παπαδιάς δὲν παίρνω Μὲς τὰ σαράγια τὰ βαθιά τοῦ χάροντα νὰ λυώνω παρὰ τὴν ὄρια κοπελιά νὰ ἰδῶ σὲ ξένα χέρια.

ΓΙΩΡΓΗΣ ΦΤΕΡΗΣ

ΔΥΟ ΑΡΘΡΑ ΓΙΑ ΔΥΟ ΘΕΑΤΡΑ

Στὸ καλλιτεχνικὸ περιοδικὸ L'Œuvre, ὄργανο τοῦ ὁμόνυμου Θεάτρου ποῦ διευθύνεται ἀπὸ τὸ θαυμαστό κ. Lugné-Ροc δημοσιεύθησαν δυὸ ἄρθρα γιὰ δυὸ θέατρα τῆς Ἀνατολῆς. Τὸ ἓνα, στὸ φύλλο τοῦ Αὐγούστου, φέρνει τὴν ὑπογραφὴ Achir καὶ πραγματεύεται γιὰ τὸ «Βουλγάρικo» θέατρο. Τὸ δέφτερο, στὸ φύλλο τοῦ Ὀκτώβρη, μὲ ὑπογραφὴ τοῦ ποιητῆ μας Σωτήρη Σκίπη, εἶν' ἀφιερωμένο στὸ **Νεοελληνικὸ θέατρο**.

Θεωρῶ ὑποχρέωσή μου, ἐπειδὴ πονῶ γιὰ κάθε καλλιτεχνικὸ καὶ φιλολογικὸ ζήτημα τοῦ τόπου μου, νὰ δώκω στὸ Νουμά, πλάι, πλάι, τὰ δυὸ ἄρθρα, τοῦ ἀγνωστοῦ μου κ. Achir καὶ τοῦ κ. Σκίπη, γιὰ νὰ δειχτῆ χεροπιαστά, πόσο σ' ἓνα ἔθνος ποῦ τὸ νομίζουμε βάρβαρο, ὑποστηρίζουνε ἐπίσημα τίς προσπάθειες γιὰ τὴν τέχνη, καὶ πόσο ἐμεῖς ἀντίθετα οἱ προγονόπληχτοι Ἑλλαδίτες, δειχνόμεστε ἀστοργότατοι καὶ ἐντελῶς ἀδιάφοροι, ὄχι πιά σὲ

προσπάθειες μὰ σὲ ἀποτελέσματα προσπαθειῶν.

Ἡ Βουλγαρία ἔχει **Ἐθνικὸ Θέατρο** μὲ ἐπιχορήγηση ἀπὸ τὴν κυβέρνησι, ἐνῶ ἐμεῖς ἔχομε **Βασιλικὸ Θέατρο** γιὰ νὰ δίνεται τοῖς ξένους θιάσους ποὺ φέρουν ἀπ' αὐτῶν κίτον τὰ Βωδεβίλια καὶ τοὺς Σαντεκλαίρηδες.

Ἀφτὴ εἶναι ἡ κατάστασι ὡς τὰ σήμερα. Γι' αὐτὸ ἐπιτρέπεται ὁ καθέννας νὰ κἀνῃ τὸ κέφι του, ἐνόσω ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησι δὲν ἀποφασίζει νὰ βάλῃ χέρι καὶ νόμο σὲ μερικὰ ἰδρύματα ποὺ ἔπρεπε νὰ εἶναι οὐσιαστικὰ Ἐθνικὰ καὶ ὄχι τοιφλίκια ἀνθρώπων ποὺ ἀποδειχτήκανε νοῦδες γιὰ νὰ τὰ κυβερνήσουνε σύμφωνα μὲ τοὺς πόθους ὀλόκληρης φυλῆς.

Ἔτσι νοῦδες καταστρεφτικὲς γιὰ κάθε καλλιτεχνικὴ κίνησι στέκονται οἱ κκ. Βλίκος καὶ Νάζος.

Λέστε τ' ἀποτελέσματα. Γιὰ δέφτερη φορὰ ὑψῶναι φωνὴ γιὰ ν' ἀποκαλέσω πρῶτο κίνημα αὐτὸ ποὺ ἔκανε τὸ Ὁδεῖο μὲ τὸ **Ἀβερῶφειο δραματικὸ διαγωνισμὸ** ποὺ εἴτανε προορισμένον γιὰ **μουσικοὺς συνθέτες** καὶ ποὺ ὁ κ. Νάζος τὸ μεταχειρίστηκε γιὰ νὰ κλείσῃ τὰ στόματα τῶν κυρίων soi-disait δραματογράφων καὶ δημοσιογράφων καὶ νὰ τοὺς ἔχη ὑποστηρικτὲς σὲ γλήγορον ξεγύμνωμά του σὲ γαλλικὴ καὶ γερμανικὴ γλῶσσα, ἀφοῦ στὴ ρωμαϊκῆ δὲ φαίνεται νὰ τὸν παραταούζῃ.

Ὅσο γιὰ τὸ θέατροῦ μας, ἔχομε πεποίθησι πὼς θάρθουνε σὲ ἀμεση βοήθεια οἱ νέοι ἄντρες ποὺ ξεπετάγηκαν στὴν πολιτικὴ μας. Ὁ νέος ὑπουργὸς τῆς Παιδείας φημισμένος γιὰ τίς νέες του ἰδέες, τὴ θέλησὶ του, γιὰ τὴν πρόοδο καὶ τὴ μύρφωσὶ του, ἄς προσέξῃ τὰ δυὸ ἄρθρα ποὺ μεταφράζουμε σήμερα στὸ «Νουμᾶ» καὶ ἄς τὰ λάβῃ ὑπ' ὄψη του.

Παρίσι

M. B.

ΤΟ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ἐπτεσέρους αἰῶνες ἡ Βουλγαρία εἴτανε σκλαδωμένη ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Καὶ σ' ἔλο τὸ θλιβερὸ ἀφτὸ διάστημα τὸ Βουλγάρικον ἔθνος εἴτανε καταδικασμένον νὰ ζῆ στὸ σκότος καὶ στὴν ἀμάθεια. Ἐτυχεῖς τὸ ἐλευθερωτικὸ πνεῦμα τοῦ 19' αἰῶνα ἔφρασε μιὰ μέρα στὴ Βουλγαρία, καὶ τὴν εἶδαμε νὰ πολεμᾷ γιὰ τὴν ἀπελευτέρωσὶ τῆς τὴν πολιτικῆ καὶ θρησκευτικῆ.

Τὸ θέατρο ἄρχισε στὴ Βουλγαρία κατὰ τὰ μέσα τοῦ περασμένου αἰῶνα, μὰ πολὺ πρωτόγονα. Τὰ διάφορα σωματεῖα ἄρχισαν νὰ παρουσιάζουνε στὸ κοινὸ θεατρικὰ ἔργα γιὰ νὰ μαζέψουνε παράδες γιὰ λαϊκὰ ἀναγνωστήρια καὶ γιὰ τὰ σχολεῖα.

Ἐπιτροπὲς διαλεγμέναι ἀπὸ τὰ σωματεῖα προ- παρασκευάζανε τὰ θεατρικὰ ἔργα. Οἱ παράστασις

γινόντανε συχνότερα στὰ σχολεῖα ἢ μέσα σ' ἓνα μέγαρον ἢ στὸ σαλόνι κανετὸς ἰδιώτη.

Στὰ 1856, ἡ δέφτερη, θεατρικὴ παράστασι ποὺ δόθηκε στὴ Βουλγαρία, ἔγινε σ' ἓναν καφενὲ τῆς Σούμλας. Μιὰ γωνιὰ τῆς σάλας χωρισμένη μ' ἓνα μπερντέ ἀπὸ πανὶ περκαλί εἴτανε ἡ σκηνή. Οἱ ἠθοποιοὶ εἴτανε μαθητὲς· ἀργότερα μερικοὶ νέοι πιδ σπουδασμένοι παίζανε τοὺς ρόλους· καμιά γυναίκα! συχνὰ ἓνας νέος μουστακαλῆς ἐπαίξε τὸ μέρος κοριτσοῦ ἢ γυναικας. Τὰ ἔργα φτειασμένα σύμφωνα μὲ τὸ γούστο τοῦ κόσμου μερικοὶ διάλογοι μὲ χοντροκομμένα ἀστεῖα, ὑπόθεσις τοπικὲς ἢ τῆς ἐποχῆς, γραμμέναι ἀπὸ τὸ δραματογράφον Ντέβρι Βούνικωφ, ἢ ἀπὸ τοὺς δασκάλους τῶν σχολειῶν.

Τὸ κοινὸ ἐντελῶς ἀγράμματο καὶ χωρὶς καμμιὰ ἀξίωσι παρακολουθεῖσε μ' ἐνδιαφέρο τὴν παράστασι. Ἐνας σύγχρονος γράφει «Ἡ παράστασι τοῦ 1856 στὴ Σούμλα ἄρχισε στίς 6 τὸ βράδι μὲ πληρωμὴ πέντε γρόσια (ἓνα φράγκον) γιὰ εἴσοδο.

Ἡ σκηνή εἴτανε ἓνα κομμάτι πανιοῦ, ὁ διοικητῆς καὶ ἄλλοι, γυναίκες, παιδιὰ, τὸ κοινόν, ἔκλαιε μὲ λυγμοὺς ὅταν ἔδλεπε τὰ βράσινα τῆς Γενουέφας».

Ἀργότερα ὁ Βούνικωφ ἔκαμε θίασον καὶ ἔγινε διευθυντῆς καὶ ἔγραφε ὁ ἴδιος καὶ τὰ ἔργα. Ἐπειτα μορφώθηκε καὶ ἄλλος θίασος καὶ τράδωξε τὸ διάλογο τοῦ ἀπὸ τίς Τούρκικαις ἀρχαῖς, ποὺ τοῦ ἀπαγόρευαν νὰ παίζῃ τὸ βράδι, τοῦ ἀπαγόρευαν νὰ παίζῃ τὰ ἔργα τὰ βγαλμένα ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τοῦ Βουλγάρικου λαοῦ.

Ἰστέρι ἀπὸ τὰ 1870 τὸ θέατρο πῆρε καλῆτερον δρόμον γιὰτὶ τὰ οικονομικὰ τοῦ τόπου πῆγαναιαν καλῆτερα. Ἡ ἐνέργεια μερικῶν ἐπιστημονικῶν καὶ φιλολογικῶν συλλόγων ἔδωσε **χαραχτήρα** λαϊκόν στίς παράστασις μὲ ἔργα πιδ πλούσια καὶ διάφορα. Καὶ τὸ ἐνδιαφέρο γιὰ τὸ θέατρο ἄρχισε καὶ στὰ πιδ μικρότερα μέρη τοῦ τόπου. Ἐπειτα ἀπὸ τὸ Ρουσοτουρκικὸν πόλεμον, ὅταν ἡ Βουλγαρία λευτερώθηκε, ἔγινε στὴ Φιλιππούπολιν, στὰ 1883, ὁ πρῶτος δραματικὸς θίασος, ποὺ ἔθεσε καὶ τίς βᾶσις τοῦ σύγχρονου θεάτρου τῆς Σόφιας. Ὁ θίασος ἔγινε καλῆτερος, νέοι ἠθοποιοί, νέα ἔργα Βουλγάρικα, καὶ μετὰφρασσεῖς ξένων ἔργων. **Ἡ Κυβέρνησι ἔδωκε ἐπιχορήγησι καὶ ἔστειλε στὰ 1894 νέους καὶ νέας στήν Ἐβρώπη γιὰ νὰ σπουδάσουνε τὴν δραματικὴν τέχνην.** Κατόπι ἡ **Κυβέρνησι** φρόντισε πιδ σοβαρὰ γιὰ τὸ θέατρο. Στὰ 1904 ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας πῆρε τὸν Ἡλία Μιλάρωφ, ἔφερε ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ ἓνα σκηνοθέτη, καὶ ἀναγνώρισε τὸ θέατρο δημόσιον μὲ τὸ ὄνομα «**Ἐθνικὸ Θέατρο**». Στὰ 1907, 3 τοῦ Γενάρη, ἔγιναν τὰ ἐπίσημα ἐγκαίνια τοῦ

Ἐθνικοῦ Θεάτρου, πού εἶναι καί τὸ πιὸ ὠραῖο χέρι τῆς πρωτέβουσας.

Ἀπὸ τοὺς δραματικούς τῆς Βουλγαρίας ὁ πιὸ λαϊκὸς εἶναι ὁ Ἰβάν Βάζωφ, πού τοῦ ἐπαιζαν δυὸ ἔργα του τὸν «Βόρισλαβ» καὶ «Πρὸς τὴν Ἄβυσσο». Οἱ ὑπέθεσες βγαλμένες ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Βουλγαρίας τοῦ ΙΓ' καὶ ΙΕ' αἰώνα, εἶχανε μεγάλη ἐπιτυχία ὄχι μόνο στὴ Σόφια ἀλλὰ καὶ στίς ἐπαρχίες. Μὲ ὅλη ὅμως ἀφτὴ τὴν ἐπιτυχία δὲν κρύβουμε πὼς εἶναι ἔργα χωρὶς ζωή, χωρὶς ἐνότητα, καὶ χωρὶς καμμιά φιλολογικὴ ἀξία. Μονάχα οἱ πατροπαράδοτες συνήθειες καὶ οἱ φανταχτερῆς σκηνοθεσίαι τραβήξανε τὸν κόσμο.

Στὸν ἀριθμὸ τῶν δραματικῶν τῆς Βουλγαρίας ἀναφέρουμε τὸ ἔννομα τοῦ Στραχιμίρωφ μὲ τὸ καλῆτερό του ἔργο τὸ «Ἐωτικό» βγαλμένο ἀπὸ τὴ χωριάτικη ζωή. Τὸν Πέσκο Τσώρωφ, γνωστὸ γιὰ τὰ ἔργα του «οἱ Ἠρώτοι», «ὁ ἀρχιτέχτονας». Τὸν Ἡλία Μιλάρωφ πού ἔγραψε τὸ πατριωτικὸ ἔργο «ὁ Ἀπόστολος». Καὶ τὸ Κ. Μουτάρωφ πού ἔδωσε τὸ ἔργο «Ἀπάνω ἀπ' τὴ Ζωή». Τὸ Βουλγαρικὸ θέατρο εἶναι πλουσιώτερο σὲ μετάφρασες ἔργων Ρούσικων, Γαλλικῶν, Ἰταλικῶν, καὶ Γερμανικῶν, καὶ τὸ πρόγραμμά του εἶναι ἀπὸ ἔργα τοῦ Μολιέρου, τοῦ Ριπσέν, τοῦ Μιρμπώ, Σούδερμαν, Χάουπτμαν, Ἴψεν, Γκόγκολ, Ντ' Αννουόντσιο, Γολδόνη, Γιακωμέτη, κτλ.

Ἰδιαιτέρα τὸ κοινὸ ἀγαπᾶ τὸν Ἴψεν γιὰ τίς νέες του ιδέαις

Σόφια

ACHIR

ΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ἰδοὺ μιὰ σύντομη μελέτη, γιὰ τὸ νεοελληνικὸ θέατρο.

Δὲν εἶναι πολλὸς καιρὸς πού τὸ θέατρό μα πῆρε κάποια στροφή πρὸς ἕνα δρόμο πού μπορεῖ νὰ ἐδηγήσῃ σὲ ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα. Ἐανοίχτηκεν ἀνάμεσα ἀπὸ μιὰ ἀτμόσφαιρα γιομάτη ὀμίχλη, πού σκέπαζε μὲ τὸν πέπλο τῆς τῆ χλωτικῆ ἀμυχανία τοῦ θεάτρου.

Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, οἱ ἀξιοθρήνητοι μιμητάδες τοῦ ἀρχαίου θεάτρου πού θελήσανε, σὲ παραγερασμένο καλούπι του, νὰ ξεχύσουνε θέματα παρμένα ἀπ' τὴ Βυζαντικὴ ἱστορία καὶ ἀπ' τὴν Ἑλληνικὴ ἐπανάσταση, μορφώνοντας ἔτσι τὸ κλασσικὸ κ' ἐθνικὸ θέατρο, πού πραγματικὰ στάθηκε ψευτοκλασσικὸ καὶ ψευτοεθνικὸ.

Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, τὸ πλῆθος τῶν φαμπρικάντηδων τῶν κωμειδύλλων, τῶν ἐπιθεωρήσεων καὶ τῶν χοντροκομμένων φαρσῶν, πού πήρανε τὸ θέατρο γιὰ πηγὴ ἔφολου κέρδους καὶ μέσο πλουτι-

σμοῦ, δημιουργώντας μαζί καὶ τὴν ἐφήμερη δόξα τους.

Ἔτσι τὸ γούστο τοῦ λαοῦ παραστρατισμένο ὀλότελα κιντύνεβε νὰ πισωδρομήσῃ γιὰ ἄπειρο καιρὸ, ἂν κάποιος δὲν ἐρχότανε, γιομάτος τόλμη, νὰ θάλῃ φραγμὸ σὲ ἀκατάστατο ἀφτὸ ρέμα. Ἀφτὸς εἶταν ὁ Γιάννης Καμπύσης. Τὰ ἔργα του, ἂν καὶ τοὺς λείπει πρωτοτυπία, καὶ ἀφτὸ πού ἀποτελεῖ τὴ δύναμη τῆς ἀφτόματης καὶ ὠριμῆς παραγωγῆς πού ἀνταποκρίνεται πλέρια στὴν ἐποχὴ τῆς, ἀποτελοῦν τὸν πρῶτο σταθμὸ μιᾶς εὐεργετικῆς ἀντίδρασις στὴν κακότυχη σκηνή μας.

Ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἐργασία τοῦ Καμπύση εἶτανε πολὺ σύντομες.

Ἡ δράση του ξετυλίχτηκε μέσα σ' ἕνα διάστημα ὀχτῶ χρονῶνε.

Ἡ λίγη διαμονὴ του στὴ Γερμανία καὶ ἰδιαιτέρον στὸ Μόναχο, εἶχε ξυπνήσει μέσα του ἕνα βαθὺ θαυμασμὸ γιὰ τὸ σκαντιναβικὸ θέατρο, καὶ τὸ ἔργο του εἶναι βαθιὰ ἐπιδρασμένο ἀπὸ ἐκεῖνο. Ἴψεν, Στρίνπεργ, Χάουπτμαν, ἀνάμεσα μὲ ἄλλους, τὸν ἐπιδράσανε ἀξιοπαρατήτα.

Ὅμως κ' ἔτσι πού εἶναι τὸ ἔργο του, εἶναι πάντα ἕνα δοκουμένο ἀπ' τὰ πιὸ πολύτιμα τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου

Τὸ δράμα του τὸ πιὸ χαρακτηριστικὸ τῆς ἐμπνεψῆς του, τὸ «Δαχτυλίδι τῆς Μάννας», συγκεντρώνει τίς περισσότερες δραματικῆς ἀρετῆς τῆς σχολῆς πού εἶτανε ἀφτὸς ὁ πρῶτος τῆς διδάχας, τῆς συμφορῆς ἀλιστικῆς σχολῆς, καὶ εἶναι τὸ μόνο πού μᾶς δείχνει ὀλοκληρωτικὰ τὸ ἀρρωστημένο θέλημα τῆς προσωπικότης του.

Λίγο καιρὸ ὕστερα ἀπ' τὴν ἐμφάνιση τοῦ Καμπύση ἐναγεγονὸς ἀνέλπιστο ἔρχεται νὰ συντελέσῃ στὴν ἐπιτυχία τῆς θεατρικῆς ἀφτῆς κίνησης: ἡ ἴδρωση τῆς **Νέας Σκηνῆς** ἀπὸ τὸν κ. Κ. Χρηστομάνο, ἄνθρωπο ἀψηλῆς πνευματικῆς μόρφωσης, καὶ πάλι γνωστὸ συγγραφέα στὴ γερμανικὴ γλώσσα μὲ τὸ ἔργο του «**Οἱ τελευταῖαις στιγμῆς τῆς Ἀφτοκρατορίας Ἀλισάβητ**».

Πλάι στὰ μεταφρασμένα ἔργα τοῦ Σοφοκλή καὶ τοῦ Εὐριπίδη, ἡ **Νέα Σκηνή** ἔδωκε καὶ ἔργα εὐσυνείδητα ἀποδοσμένα στὴ γλώσσα μας, τοῦ Σαίξπηρ, τοῦ Ἴψεν, τοῦ Τολστόη, τοῦ Ντωντέ, τοῦ Μαίτερλιγκ, τοῦ Ντ' Αννουόντσιο κτλ. καὶ ἔργα νέων δικῶν μας, καὶ τοῦ ἀδικοπέθαντου Καμπύση.

Δυστυχῶς ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησι, δὲν ὑποστηρίζει μ' ἐπιχορήγησεις, ὅπως σὲ ἄλλα ἔθνη, παρόμοιες προσπάθειαις.

Κι ὄχι μόνο αὐτό, μὰ καὶ τὸ **Βασιλικὸ Θέατρο**, ἀντὶ νὰ προσκαλέσῃ ἀμέσως τὸν κ. Χρηστομάνο καὶ νὰ τοῦ ἐμπιστευθῇ τὴ διεύθυνση τῆς θεα-

τρικής αυτής αλλαγής, έπαυσε τόν κ. Θωμά Οίκονόμου πού είχε προσπαθήσει, σάν τόν κ. Χρηστομάνο, ν' άνεδάσει στή σκηνή άφτή έργα άξια προσοχής.

Έτσι, ή **Νέα Σκηνή**, προσπάθεια εφάμιλλη του Théâtre Libre, και του Théâtre de l'Éuvre δέ μπόρεσε νά κρατηθή πολύ. Το **Βασιλικό Θέατρο** μένει στά χέρια του κ. Βλάχου, άνθρώπου βέβαια μορφωμένου, μά παραποτισμένου με σχολαστικά και αναγκαστικά στενοκέφαλα ιδανικά. Έτσι το θέατρό μας ξαναπήρε γλήγορα τόν κατήφορο πρòς τίς περασμένες πλάνες: Χοντροφάρσες και επιθεώρησες, ξαναείδανε το φώς μ'δλες τίς προσπάθειες του κ. Οικονόμου, πού παλαίθει πάντα με θάρρος. Γι' άφτό και ή θεατρική μας παραγωγή τώρα τελεφτάτα, άν και πλουσιώτατη σε ποσότητα, είναι αξιοθρήνητα φτωχιά σε άξια.

Έδω κ' έκει λίγα όνόματα και λίγα έργα άνίκανα πάντα νά δώσουνε σοβαρό χαρακτήρα στο θέατρο της Ελλάδας. Ο κ. Δ. Ταγκόπουλος κατέχει ειλικρινέστατο ταλέντο. Το δράμα του «**Οι Αλυσίδες**» είναι καθήρετης της πολιτικής μας εξαχρείωσης, τσουχτερή σάτυρα για ένα σάπιο καθεστώς. Ίσως του λείπει κάποια σκηνική έπιτηδειοσύνη, μά του άξίζει έπαινος γιατί μάς ζουγράφισε τή σημερινή πολιτική κοινωνία με έναν τρόπο πιστό και δυνατά ρεαλιστικό, αντίθετα πρòς μερικούς άλλους δραμματογράφους, πού μερικοί άπλοϊκοί εβιαστήκανε νά τους κηρύξουνε μεγαλοφυείς στίς κολόννες του **Φιγαρώ**, και πού ή θεατρική μας ιστορία τους δέν μπορεί ούτε νά καλοσκεπάζη τήν άπελπιστική κενότητα των έργων τους.

Αντιγράφοι του Σούδερμαν και του Σαρδού καθώς είναι, και δημοσιογράφοι μαζί, οι τίτλοι άφτοι έπρεπε νά τους φτάνουν. Γιατί ζητάνε και τόν τίτλο του δραματικού συγγραφέα:

Από τους νέους οι κ. κ. Πέτρος Ψηλορείτης και Ηλίας Κουλουβάτος δείξανε μεγάλα χαρίσματα δραματικών, ο ένας με το δράμα του «**Ξημερώνει**» κι ο δέφτερος με το «**Ξεφάντωμα**». Περιμένουμε με έλπίδες το ξετύλιγμα του ταλέντου τους.

*

Γιά νά μπορέση επί τέλους νά εξελιχθή οριστικά και υγιεινά και για νά γίνει αντικείμενο πλατύτερης προσοχής το Έλληνικό Θέατρο, έχει ανάγκη από δυο πράματα: της ύλικής υποστήριξης, και μαζί της ήθικης. Άς δώση ή Έλληνική Κυβέρνηση μιá επιχορήγηση στον κ. Οικονόμου για νά ιδρύση το θέατρό του. Ο κ. Οικονόμου και με τή θαυμαστή του σκηνική τέχνη και με τή φιλολογική του προσωπικότητα είναι έκανός για τίς προσπάθειες τίς πιδό εδγε-

νικές και τίς πιδό θετικές.

Άς αναλάβη ένα ξένο έθνος, προπάντων ή Γαλλία, νά γνωρίση σε πλατύτερο κοινό τα λιγοστά έργα με άξια πού έχουμε, όπως ή Γερμανία έκαμε για τα σκανδιναβικά έθνη, ανταποδίνοντας έτσι όσα τυχόν χρωστάει στο Έλληνικό Πνεύμα. Έτσι θα μπόρουμε νά μορφώσουμε εφκολώτερα ένα θέατρο άξιο νά λέγεται θέατρο, όπως μορφώσαμε ποίηση άξια νά σταθί δίπλα σε ποιήσες άλλων έθνών, πού γεράσανε στον πολιτισμό.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

(Μετάφρ. ΜΑΡΙΟΥ ΒΑΡΒΟΓΑΝ)

ΤΑΣΩ*

5.

Έπεσα νά κοιμηθώ ευχαριστημένος πώς ή Τάσω θα κοιμότανε στή δραγάτα. Όλα όσα γίνανε πρωτύτερα μου φανήκανε σάν όνειρο και στοχάστηκα πώς νίκησα τόν πειρασμό. «Καλήτερα έτσι», είπα μέσα μου. Συλλογίστηκα τους άρρώστους μου: έναν πού τόν είχα αφήσει το πρωί χωρίς νά νοιώσω άκόμα τί έχει, ένα άλλο παιδί πού είχε πάρει το καλύτερο με τήν κόυρα πού είχα επιμείνει εγώ νά γίνει στο συμβούλιο, πού κάμαμε μαζί με άλλους δυο γιατρούς. Και γύρισα από το άλλο το πλευρό, βιαστικός νά κοιμηθώ και νά ξυπνήσω τήν αύγή θαιπά και νά είμαι τήν ώρα πού έπρεπε και πάλι στή δουλειά μου. Έκλεισα τα μάτια και περίμενα τόν ύπνο. Μά το μουρμουρητό του Νικολούλα άπέξω δέν τόν άφηνε νάρθει. Το παράθυρο κατά το μπροστινό μέρος του σπιτιού είτανε άνοιχτό, μά ή κουδέντα φαινόταν πώς γινότανε στο άποπίσω μέρος. Βαριόμουνα νά τικωθώ νά τους φωνάξω νά σωπάσουνε, νά πάνε νά κοιμηθούν κι αύτοι. Και τους βλαστημούσα μέσα μου και γύρεθα με τή βιά νά κοιμηθώ. Τέλος σόπασε το μουρμουρητό κι άκουσα το πάτημα του Νικολούλα πού ζύγωσε στο παραθύρι.

«Κι ο γιατρός κοιμήθηκε», είπε βάζοντας το κεφάλι μέσα. «Άι, καληνύχτα.»

Και ξανάκουσα το πάτημά του πού έφεδεγε.

«Τίνος είπε καληνύχτα;» συλλογίστηκα. «έμέ-νανε ή—;» Ταράχτηκα, μά πάλι: «Άς είπε όποιανού θέλει», είπα μέσα μου κ' έκλεισα τα μάτια. Μά σε μιá στιγμή ξαναπινάχτηκα. Ένας άχρς σιγαλινός με ξάφνισε. Μού φάνηκε σά νάκλεισε ή δξώπορτα. Τέντωσα το αυτί—δέν άκουσα άλλο τίποτε. Ξανάγυρα νά κοιμηθώ, μά δέν μπορούσα. Δίχως νά το θέλω, ο νους μου δούλεθε: «Τί διάολο! Νά είτανε κείνη πού έκλεισε τήν πόρτα;» Ξανασηκώθηκα κρατώντας τήν άναπνοή μήπως άκούσω πάτημα. Μά το άλλο χώρισμα είταν άπάτωτο και πού νάκουστούνε πατήματα στο χώμα; «Δέν πάει στήν όρ-

* Η άρχή στον άριθ. 409.

γή!» ξανάπα και ξανάπεσα κ'έκλεισα τὰ μάτια. Μὰ εκείνο πού πρωτῆτερα μοῦ φάνηκε πὼς τὸ εἶδα μόνο σὲ ὄνειρο, ξαναζωντάνεψε μπροστά μου ἡ Τάσω στεκότανε ὀλόρθη ἐκεῖ, δὲν ἐφεδγε ὅσο καὶ νὰ σφραλοῦσα πὶδ σφιχτὰ τὰ μάτια. Ὅχι ἡ Τάσω καθὼς τὴν εἶχα δεῖ πρωτῆτερα κοντὰ στὸ Νικολούλα κι ἀποφάσισα νὰ καθαλλήσω τὸ ἄλογο νὰ φύγω, ὄχι ἡ Τάσω, πού μ' εἶχε σπρώξει πρὶν καθὼς ἔκαμα νὰ τὴν πιάσω ἀπὸ τὴ μέση, ἀλλὰ μιὰ ἄλλη Τάσω. Ἐκείνη πού μοῦπαίξε μιὰ φορά τὸν κρυφτὸ ἄμα μὲ ἀντίκρυζε, ἐκείνη πού στεκότανε μὲ ξαναμμένα μάτια ἀγνάντια μου σὰν πῆγα κ' ἔγραψα τὴν ἀλοιοφὴ τῆς γαργιᾶς τῆς, ἐκείνη πού μὲ καρτέρεσε κρυφὰ στὴν πόρτα μου τὴν ἄλλη μέρα. Ὁ φόβος πού μ' εἶχε κρατήσῃ τότε, τώρα σὰ νάχε μέσα μου χαθεῖ, καὶ τὴν ἔδλεπα γυρμένη ἀπάνω μου, μὲ τὸ κεφάλι ἀγκουμπησμένο στὸν ὄμο μου, τὸ γέλιο τῆς μοῦ τάραζε τὰ φρένα, τὰ μάτια τῆς μοῦ φλογίζανε ὄλο τὸ ἄμα. Ἦθελα νὰ θυμηθῶ καὶ πάλι τοὺς ἀρρώστους μου, τὴ θέση μου, τὸ σεβάρὸ μου, ξανάφερνα στὸ νοῦ τὸ Νικολούλα, τὴ σκούφια του, στοχαζόμουνα πὼς εἶμουνα στὸ σπῆτι τοῦ πατέρα μου, στὸ σπῆτι πού μιὰ μέρα θὰ γινότανε ὀλότελα δικό μου, συλλογίζόμουνα πὼς ἐκείνοι πού καθέντανε μέσα εἴτανε ὑπερέτες μου, ἀκόμα πὼς τοὺς εἶχε στεφανώσῃ ὁ ἱδιος ὁ πατέρας μου καὶ : «ἄσ' τὴν νὰ πάει στὸ διάολο!» ἔλεγα μιὰ στιγμὴ. Μὰ τὴν ἄλλη ὁ πειροχιοὺς ξαναξυπνοῦσε τὸ χαμόγελο τῆς Τάσως ἀστραφτε μπροστά μου, ἡ ματιὰ τῆς μ' ἔκαιγε, τὸ πρόσωπό τῆς μοῦ γελοῦσε φωτισμένο ἀπ' τὸ αὐγουστιατικὸ φεγγάρι, ἡ Τάσω μὲ τὴν ἀσπρη πλόκα τῆς καὶ τὸ κοντὸ τῆς μεσοφόρι στεκότανε ὀρθῆ μπροστά μου.

«Ποῦ θὰ κοιμηθεῖς ἐσὺ ; — Στὴ δραγάτα. — Μὰ γιατί δὲν πῆγε καὶ ; Γιατί ἦρθε καὶ κλεισθήκε στὸ πλαγνὸ τὸ χῶρισμα ;» Αὐτὸ τὸ ρῶτημα μοῦ γύριζε στὸ νοῦ ὀλοένα. «Μὰ νάσαι τάχα ἐκεῖ ;» ἔλεγα πάλι. «Μὴ γελάστηκα ; μὴν τὸ εἶδα ὄνειρο κι αὐτό ;» Ἐκαμα νὰ σηκωθῶ νὰ πάω νάνοιξω σιγαλὰ τὴν πόρτα, νὰ κοιτάξω. Μὰ τὸ κρεβάτι μου ἔτριξε καὶ τρόμαξα. Ντράπηκα τὸν ἑαυτὸ μου καὶ ξανάγυρα. Μὰ ἡ ταραχὴ, ἡ φλόγα μέσα μου δὲν ἔσβηνε. Ἀδειασα ὄλο τὸ κινάτι μὲ τὸ νερὸ πού μοῦ εἶχε βάλει ἡ Τάσω ἐκεῖ κοντὰ σὲ μιὰ καρέκλα.

Ὁρες θὰ περάσανε δίχως νὰ μπορῶ νὰ βρῶ τὸν ὕπνο. Τὸ φεγγάρι εἶχε στρίψει πὶδ ἀπὸ τὰλλα μέρος, ἡ κάμαρα σκοτείνιασε κ' ἡ αὐλὴ δέξω ἀπὸ τὸ παράθυρο ἤσκιωσε. Ὅλα συχάζανε ἔξω. Μόνο τὰ τριζόνια ἀκουγόντανε ἀδιάκοπα, μονότονα, τὸ γάβγισμα τοῦ σκύλου καὶ κλαυθροῦ τὸ βήξιμο τοῦ τεκνεφέζικου ψαρή πῖσω ἀπὸ τὸ σπῆτι μοῦ θύμιζε πού βρισκόμουνα.

«Πρέπει νὰ δῶ, πρέπει νὰ δῶ», εἶπα τέλος μὴ βαστώντας ἄλλο. Καὶ σηκώθηκα καὶ τράβηξα στὴν πόρτα καὶ τὴν ἀνοιξα σιγά. Τὸ μακρινάρι, ὅπου ἀνοιγότανε ἡ πόρτα τῆς κάμαρας, εἴτανε γεμάτο φτιάρια, τοάπες, ἀλέτρια, σεβάρνες, κ' ἕνα πλῆθος ἄλλα σῦνεργα, κι ὄλα αὐτὰ μοῦ χτυπήσανε στὰ μάτια μέσα στὸ σκοτάδι σὰν ἄμορφοι σωροὶ, σὰν ἡσκιοὶ, σὰ φαντάσματα. Τὸ χῶρισμα αὐτὸ δὲν εἶχε παράθυρα· μονάχα τρύπες μακρουλὲς ψηλά, κάτω ἀπ' τὴ σκεπὴ. Στάθηκα καὶ κοίταξα τριγύρο σὰ χα-

μένος. Μοῦ φαινότανε ἐκείνη τὴ στιγμὴ πὼς εἶμουνα ὕπνοβάτης. Πόσο στάθηκα δὲν ξέρω. Τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ ἀπάνω ἀπὸ τὰνσίγματα δὲν ἔφτανε ἴσαμε κάτω, ἕνα ἀπόφεγγο θαμπὸ ἔτρεμε μονάχα μὲς στὴ σκοτεινιά. Περπάτησα συρτὰ ὡς τὴ μέση τοῦ μακριναριοῦ· ἡ δροσιὰ ἀπ' τὸ χῶμα, πού πατούσανε οἱ φτέρνες μου, θυμοῦμα μὲ ἀνατρίχιαζε. Ἐφῶνω μέσα στὸ θαμπόφεγγο εἶδα ἕνα σωρὸ πού μαύριζε σὲ μιὰν ἄκρη. Εἴτανε ἡ Τάσω ξαπλωμένη, οἱ ἄκρες τῶν ποδιῶν τῆς θαμπίζανε ξεσκέπαστες. Βρέθηκα μεμιᾶς σκυφτὸς μπροστά τῆς.

Σκόνταφα στὰπλωμένα χέρια τῆς. Εἶχε ἀνασηκωθεί στὰ γόνατα καὶ μ' ἔσπρωξε μὲ ὀρμή :

«Γ' ἦρθες ἐδῶ ; τί θέλεις ;» μοῦ φώναξε πνιχτὰ.

«Γιατί μοῦπες πὼς θὰ κοιμηθεῖς στὴ δραγάτα ;» τὴ ρώτησα σιγαλὰ κ' ἔπιασα τὰ χέρια τῆς. Τάνωωσα πού τρέμανε.

Ἐμεινε ἄφωνη μιὰ στιγμὴ. Μὰ καθὼς ἔκαμα νὰ πάω κοντῆτερα τῆς, τινάχτηκε καὶ μ' ἔσπρωξε πὶδ δυνατὰ.

Χύμησα καὶ τὴν ἀγκάλιασα. Μὰ μοῦ ἔφυγε πάλι καὶ σηκώθηκα ὀρθῆ.

«Φέβγα ἀποδῶ ! φέβγα ἀποδῶ !» μοῦ φώναξε ἄγρια κ' ἔκαμα πίσω.

Μὰ δὲν εἶχε πού νὰ πάει, εἴτανε ἀποπίσω τῆς ὁ τοίχος. Στρυμώχτηκε στὴν ἀγκωνή. Εἴτανε μὲ τὸ πονκάμισο—εἴτανε πὶδ στὸ χέρι μου.

Ἄφησε καὶ τὴν ἀγκάλιασα. Μὰ καθὼς ἔκαμα νὰ σκύψω στὸ κεφάλι τῆς, ξανατινάχτηκε :

«Φέβγα, φέβγα !» μοῦ ξανάπε μὲ βραχνή, τρεμουλιαστὴ φωνή, τόσο τρεμουλιαστὴ πού μ' ἔκαμα νὰ σταματήσω. Τὴν ἄφησα ἀπ' τὴν ἀγκαλιὰ κ' ἔπεσα χάμω, μπροστά στὰ πόδια τῆς.

«Τάσω, μὲ διώχνεις τώρα ;» τῆς μουρμούρισα.

Ἐσκυψε τὸ κεφάλι στὰ χέρια τῆς.

«Τάσω !» τῆς ξανάπα καὶ τὴν ξανάπιασα.

Μιὰ σθηστὴ φωνή, μιὰ ἄχνα μοναχὰ εἶπε τὸ νομά μου.

«Νὰ ζήσεις, φέβγα», ξαναμουρμούρισε καὶ μοῦσφιξε τὸ χέρι. Καὶ σηκίονοντας τὸ κεφάλι μὲ κοίταξε.

Δὲν μποροῦσα νὰ δῶ καλὰ τὰ μάτια τῆς μὲς τὸ σκοτάδι, μὰ τάνωωσα καρφωμένα στὰ δικά μου ἀσάλεφτα. Δὲν μπόρεσα νὰ τὰ βαστάξω κ' ἔσκυφα ; Δὲν ξέρω. Μὰ καθὼς ἔσκυφα, κοίταξα ἀπάνω μου κι ἀνατρίχιασα. Τότε κατάλαβα πὼς εἶχα πεταχτεῖ κ' ἐγὼ μὲ τὸ πονκάμισο ἀπὸ τὸ κρεβάτι. Μοῦ φάνηκε σὰ νὰ ξύπνησα ἀπὸ κακὸ ὄνειρο, σὰ νὰ πετάχτηκα ἀπάνω στὸνεῖρο. Τὴν ἔβια τὴ στιγμὴ ὁ σκύλος ἀλύχτησε ἔξω ἀπ' τὴν αὐλὴ πὶδ δυνατὰ καὶ πὶδ σιγά. Φοβήθηκα πράματις ; Ἴσως ὄχι. Ὅσοῦς ἄφησα μεμιᾶς τὰ χέρια πού κρατοῦσα καὶ δίχως νὰ μιλήσω γύρισα γοργὰ γοργὰ στὴν κάμαρα κ' ἔπεσα στὸ κρεβάτι μου. Μὰ ἐκεῖ πού δοκίμαζα νὰ κοιμηθῶ γιὰ νὰ ξεχάσω ὅ,τι ἔγινε, μὲ τρόμαξε ἡ πόρτα πού ἀνοιξε σιγά. Ἡ Τάσω μπῆκε μέσα, ἐκλείσε τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο κ' ἦρθε κ' ἔπεσε κλαίοντας μπρὸς στὸ κρεβάτι.

Πρὶν ἀκόμα καλοφέξει, σαμάρωσα μονάχος τὸν ψαρή κ' ἔφυγα σὰν κυνηγημένος. Ὁ Νικολούλας κοιμότανε ἀκόμα στὴ δραγάτα. Γύρισα στοὺς ἀρρώ-

στους μου κ' ἤθελα νὰ ξεχάσω τὸνευρο τῆς νύχτας, ὅπως μοῦ φαινότανε πὼς εἶτανε ὅλα ὅσα γινήκανε στὴν ἐξοχὴ ἐκεῖνο τὸ βράδι. Βρῆκα τὸ ἄρρωστο παιδί καλῆτερα, μοῦ φάνηκε πὼς βρῆκα καὶ στὸν ἄλλο ἄρρωστο κάποια σημάδια, πού μὲ μπάζανε στὸ δρόμο νὰ καταλάβω τὴν ἄρρώστια του, κέρδισα κιόλα καὶ στὸ τάδι, πού ἔπαιξα στὸν καφενὲ γυρίζοντας ἀπὸ τίς βίζιτές μου, καὶ τράδηξα τὸ μεσημέρι εὐχαριστημένον σπίτι μου. Ξανάμπαινε στὸ δρόμο τῆς ἡ ζωῆ ἢ παραστρατισμένη ἀπὸ μὴν αὐ γουστιάτικη νυχτιά. Ἔτσι στοχαζόμουνα στρίβοντας νάμπω στὴν αὐλόπορτά μου. Μὰ καθὼς ἔπεσε ἡ ματιά μου ἀγνάνια, εἶδα τὴν Τάσω πού ἔκανε νὰ βγῆ ἀπὸ τὴ δική της. Ξαφίστηκα καὶ στάθηκα ὅπως τὴν αὐγὴ ὁ ψαρχῆς μου, πού τρόμαξε ἀπὸ ἕναν πουλοσκιάχητὴ σὲ μιὰ φράχτη.

Ἡ Τάσω στάθηκε μιὰ στιγμή κι αὐτὴ καὶ κοιταχτήκαμε. Μοῦ φάνηκε πὼς χαμογέλασε, μοῦ φάνηκε πὼς εἶτανε μὲ τὸ κοντὸ τὸ μεσοφῶρι, ὅπως τὴν περασμένη τὴ νυχτιά. Μὰ ξάφνω, ἀντίς νὰ βγῆ στὸ δρόμο, γύρισε γλήγορα καὶ ξαναμπήκε στὴν αὐλή, κλείνοντας πίσω τῆς τὴν πόρτα. Μπήκα κ' ἐγὼ στὴ δική μου κι ἀνέδηκα στὸ σπίτι. Ἀύπνος καὶ κουρασμένος, καθὼς εἶμουνα, ἔπεσα καὶ κοιμήθηκα ἀμέσως ἀφοῦ ἔφαγα Σὰν ξύπνησα, μοῦ φαινότανε πάλι σὰ νὰ γελάστηκα ἢ σὰ νὰ νειρεύτηκα πὼς εἶχα δεῖ τὴν Τάσω στὴν αὐλόπορτά της. Ἀδύνατο νὰ εἶτανε αὐτὴ, ἔλεγα, αὐτὴ τὴν ἔχει νὰ μείνει λίγες μέρες ἔξω. Κι ὥστόσο εἶτανε ἡ Τάσω. Βγαίνοντας τὸ ἀπόγειμα ἔξω, τὴν ξαναεἶδα στὴν πόρτα τῆς ποδεμένη καὶ συγυρισμένη.

6.

Περάσανε ἔτσι πέντε χρόνια. Ἡ Τάσω εἶχε τώρα δυὸ παιδιά Ὁ πατέρας μου πέθανε ἀξαφνα στὸ μεταξί, ἡ ἀδερφή μου παντρεύτηκε κ' ἐγὼ ἔμεινα ἀφέντης στὸ σπίτι. Ὁ Νικολούλας δὲν εἶτανε πιά ὑπερέτης, μὰ ὁ ἐπιστάτης σ' ὅλα μου τὰ χτήματα. Δὲν ἤθελα νὰφήσω ὀλότελα τὴ γιαιτρική καὶ νὰ περιοριστῶ μόνο στὰ χτήματα. Ἔβαλα λοιπὸν τὸ Νικολούλα κυβερνήτη κ' ἡ Τάσω τώρα ξεκαλοκαίριάζει στὴν ποταμιὰ. Ἀγόρασα κινούργιο ἄλογο, ἀφοῦ ὁ ψαρχῆς ἄφησε χρόνους, καὶ τὰ βράδια μὲ βλέπανε τώρα συχνότερα στὴν ἐξοχὴ μου. Στὸ χωριὸ καθόμουνα πάντα μοναχὸς στίς κάμαρές μου στὸ κατώγι· ἀνοίξα σ' αὐτὲς καὶ μιὰ πόρτα κατὰ τὸ δρόμο, ἀντίκρυ ἀπ' τὸ χαμόσπιτο τῆς Τάσως. Τῆς μητέρας μου τῆς εἶπα πὼς τὸ κάνω γιὰ νὰρχουνται ἴσα κάτω οἱ ἄρρωστοι χωριάτες καὶ νὰ μὴ βρωμέθουνε τὴ μπασιά τοῦ ἄλλου σπιτιοῦ. Ἐκεῖνη ξύνισε τὰ μουτρα. Μὰ νοικοκύρης καθὼς εἶμουνα πιά στὸ σπίτι μου, λίγὸ μ' ἔγνοταξε γιὰ τίς μουρμουρες τῆς μητέρας μου καὶ τοῦ κόσμου. Ἡθικὲς ἀρχὲς δὲν εἶχα ἀλλάξει βέβαια στὸ βάλος, μὰ κατὰ τὴ συνήθεια τοῦ τόπου τίς θυμόμουνα μονάχα σὰν εἶτανε γιὰ τοὺς ἄλλους καὶ ξεχωριστὰ σὰ μάθαινα πὼς τίς πάτησε κανένας συνάδερφός μου. Μιὰ μέρα πού μοῦ τίς θυμίσε κ' ἐμέτανε κάποιος δικός μου, βαλμένος καθὼς ἔνοιωσα ἀπ' τὴ μάννα μου, τοῦ ἔρριξα δίκιο μέσα μου. Καὶ πιά πολὺ στοχάστηκα τὸ

ἄλλο πού μοῦ εἶπε, πὼς δηλαδὴ ὁ καθένας νοικοκύρης μὲ μπάζει μὲ κρύα καρδιά σπίτι του γιὰ γιαιτρὸ καὶ πὼς ἀκόμα δὲ θάποφασίσει καμιὰ κοπέλα νάμπει νύφη στὸ δικό μου σπίτι. Μὰ ὅλα αὐτὰ τὰ στοχάστηκα μόνο ὅση ὥρα μιλοῦσα μαζί του. Ἔστερα, σὰν τὸ σκέφτηκα καλῆτερα, εἶδα πόσο ἀστεῖοι εἶτανε αὐτοὶ οἱ φόβοι. Στὰ σπίτια μὲ μπάζανε γιὰ γιαιτρὸ γιαιτὴ εἶχανε πιά πιστέψει στὸ χωριὸ πὼς εἶμουνα ὁ καλῆτερος, καὶ καθένας, πού θὰ μοῦ ἔδινε τὴν κέρη του, θὰ κοίταζε πρώτα ἀπὸ κάθε ἄλλο τὴν καλὴ μου πελατεία καὶ τὰ πεντακόσια στρέμματα χωράφια πού εἶχα στὴν ποταμιὰ. Φτάνει νάθελα νὰ γυρίσω τὰ μάτια ἀπάνω κ' ἤξερα πὼς ὅποια καὶ νὰ κοίταζα θὰ γινότανε δική μου. Γινώριζα καλὰ τὸν κόσμο στὸ χωριὸ μου. Κ' ἔτσι ξέγνοιαστος περνοῦσα τὸν καιρὸ. Ἡ Τάσω εἶταν ὁμορφὴ σὰν πάντα. Τὴ μηχανὴ τῆς τὴν ἄφησε καὶ σκούριασε. Ὁ ἀντρας τῆς δούλεθε τώρα γι' αὐτὴ στὰ χτήματά μου. Διόρθωσε τὸ χαμόσπιτό της, τὴ γριά γιαιτὴ τῆς τὴ λυπήθηκε πιά ὁ θεὸς καὶ τὴν πῆρε, ἡ γειτονιά καὶ τὸ χωριὸ εἶχανε πάντα νέα καὶ κοτσομπολιές, ἔλοι μας εἶμαστε εὐχαριστημένοι καὶ πιά πολὺ ὁ Νικολούλας μὲ τὴ νέα του θέση.

Ἡ μάννα μου μονάχα δὲν ἤθελε νὰ συνηθίσει τὴν κινούργια τὴ ζωῆ. Μοῦ ἔστειλε καὶ ἄλλους δικούς μου νὰ μὲ κατηχήσουνε, κ' ἡ ἴδια μοῦ τὸ ξεστόμισε κάποιες φορές : Καιρὸς νὰ παντρευτῶ. Στὴν ἀρχὴ γελοῦσα, μὰ σὰ μοῦ ἤρθε ἡ πρώτη προξενιά κι ἀπάντησα πὼς θὰ σκεφτῶ, ἀρχίσα νὰ τὸ συλλογοῦμαι ἀληθινὰ : Πράματι δὲν μπορούσε νὰ τραβᾷ ἡ ζωὴ ἔτσι γιὰ πάντα. Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ παντρεία. Ἄν εἶχανε μείνει ἀνύπαντροι ὁ παπούς μου κι ὁ πατέρας μου, δὲ θάμουνα τώρα ἐγὼ στὸν κόσμο νὰ χορτάσω τὰγαθὰ. Καὶ τὰγαθὰ αὐτὰ πού μαζεύτηκανε ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ δὲν εἶναι σωστὸ νὰ σκορπιστοῦνε μεμιάς στοὺς τέσσερεις ἀέρηδες. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει χρέη στὸν κόσμο πού ἤρθε. Καὶ τὸ πρῶτο ἀπ' αὐτὰ εἶναι νὰ πληθαίνει ἐκεῖνο πού βρίσκει ἀπ' τοὺς γονιούς του καὶ νὰ τὸ παραδίνει στίς παραπέρα τίς γενιές. Αὐτὰ γυρίζανε στὸ νού μου καὶ γιὰ νὰ τὸ στοχαστῶ καλῆτερα καὶ μὲ περισσότερη ἡσυχία τὸ πρᾶμα, καθάλλησα τὸ νιό μου τὸ ἄλογο καὶ βγήκα ἔξω στὴν ποταμιὰ. Εἶχε ἀρχίσει κιόλας ἡ σπορά, κ' ἤθελα νὰ ρίξω μιὰ ματιὰ σ' αὐτὴ ὁ ἴδιος καὶ νὰ φανῶ σὰ νοικοκύρης πού εἶμουνα. Ἐνα χρέος κι αὐτό.

Εἶτανε χινοπωριάτικὴ μέρα, συγγενεασμένη, μὰ γλυκειά Ὁ κάμπος χλόιζε ἕλος, ἀντάρια ἀχνὴ κρεμίστανε ἀποπάνω ἀπ' τὸ ποτάμι, τὰ δέντρα τινάζανε τὰ κίτρινα τὰ φύλλα τους, τὰ κοράκια σκούζανε βραχνά, μαυρολογώντας μὲς τὰ ὀργώματα. Μοῦ ἄρεσε πάντα ἡ ζωὴ τοῦ κάμπου κ' ἡ καρδιά μου ἀνοίγε στὴ χαρὰ τοῦ νοικοκύρη πού παταὶ σὲ δική του γίς. Κι ὁ Νικολούλας εἶτανε κι αὐτὸς ἕλος χαρὰ ἀπὸ τὸν καλὸν καιρὸ πού ἔκανε γιὰ τὴ σπορά. Σπειρὶ δὲν πήγαινε χαμένο, τόσο εἶχε πιτύχει τὸ ὄργωμα. Μοῦ τὰ ἔδειξε ἕλα καὶ μοῦ τὰ ξήγησε μὲ τὴ σειρά. Ἀπ' ὅλα εἶτανε εὐχαριστημένος κ' ἕνα τονὲ σεκλέτιζε μονάχα. Καταμεσίς ἀπ' τίς δικές μας βρώμες εἶτανε ἕνα χωράφι ξένο ἴσαμε πενήντα στρέματα. Ὁ νοικοκύρης του τόσπερνε κι αὐτὸς βρώ-

ΟΠΤΑΣΙΑ

μη, τὸ πουλοῦσε στοὺς πιστικούς κ' ἐκεῖνοι μπαίνανε καὶ βουκόσανε καὶ τίς δικές μας ὀλοτρόγυρα. Τρέχα ὕστερα στέλνε ἀχρημητὲς κι ἀνοίγε δίκες γιὰ νὰ ποκόφεις τὴ ζημιὰ.

«Λάθος τοῦ μακαρίτη πού δὲν τὸ ἀγόρασε ὅσο ὅσο ἐκεία τὰ χρόνια θὰ τὸ πικρνε γιὰ κομάτι ψωμί. Τώρα -», εἶπε ὁ Νικολούλας καὶ μὲ κοίταξε μὲ θλιθερῆ ματιά.

Δὲν εἶτανε πρώτη φορά πού κάναμε τὴν κουθέντα αὐτή. Εἶχα ἔρθει κιάλα σὲ συμφωνίες νὰγοράσω τὸ κομάτι, μὰ ὁ νοικοκύρης μου γύρεβε ἀκριδιά. Τῶξερε τί ἀξίζε γιὰ μένα.

«Ἀχ, νὰ τῶπαιρνε, γιατρέ, αὐτὸ τὸ χωράφι», ξανάπε ὁ Νικολούλας σὰ νὰ μάντεψε τὸ στοχασμὸ μου. «Καὶ λιβάδι νὰ τὰφήσουμε, θὰ τὴ βγάλεις τὴν τιμή. Παραπάνω ἀπὸ μισὴ χιλιάδα θὰνεθεὶ τὸ λιβαδιάτικο.»

Τὸ βουνήσιο μάτι τοῦ Νικολούλα μ' εἶχε γνωρίσει πιά καλά. Μάντεθε τίς στιγμές πού μὲ πιτωχαίνανε τὰ λόγια του. Τὰ χτήματα στὴν ποταμιὰ τοῦ εἶχανε γίνει πιά ζωὴ του καὶ δὲν τὰ ξεχώριζε ἀπὸ δικὰ του.

«Καὶ τὰ χαντάκια πρέπει νὰ τὰ κόψουμε ὀχως ἄλλο ἴσαμε τὴν ἀνοιξη», ξανάρχισε «τὰ νερὰ πνίγουνε τὸ λιβάδι· σὰρθοῦνε οἱ γκέγκηδες πρέπει νὰ τὰποφασίσεις.»

«Ἐγνοια σου, θὰ κοποῦνε κι αὐτά», τοῦ ἀπάντησα ἀκολουθώντας μέσα μου τοὺς στοχασμοὺς μου.

«Κ' οἱ ἄκρες ἕνα γύρο στὸ σύραχο θέλουνε ξεχέρσωμα μὲ τὸ λισγάρι κ' οἱ πατουλιές στὴν ἄκρη στὸ ποτάμι κούφιμο, ξερίζωμα», ξακολούθησε ὁ Νικολούλας.

Τὸ ἄκουσα κι αὐτό, ἄκουσα καὶ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο ἀκόμα καὶ ξανακαθάλλησα τὸ ἄλογό μου μὲ λιγώτερη χαρά. Λογάριαζα πῶς γιὰ νὰ γίνουνε ὅσα μου εἶπε ὁ Νικολούλας δὲ φτάνανε ὀχτὼ μετρητὲς χιλιάδες. Μπορεὶ νὰ εἶχα καὶ περισσότερες, μὰ εἶτανε καλὰ ἐκεὶ πού εἶτανε στὸν τόκο. Ἐπειτα καὶ νὰ ἤθελα νὰ σηκίωσω ἀπ' αὐτὲς ὅσες μου χρειάζόντανε, τόσο εὐκολο δὲν εἶτανε. Δὲ μένανε ἄλλες ἀπὸ κείνες πού μοῦταξε ὁ προξενηγτής. Τίς λογάριασα κι αὐτὲς. Γιὰ νὰμπει νόψη σπῆτι μου, ἔπρεπε νὰ τὸ ξεκαιουργώσω. Ὁ γάμος ἤθελε ἔξοδα κ' ἐκεῖνος. Τὰ λογάριασα ὅλα, δὲν ἔβγαίνα πέρα, δὲ μου περιστέθανε ἀπὸ τὸ προικιὸ οἱ ὀχτὼ χιλιάδες πού χρειαζόντανε τὰ χτήματα. Ἀπάντησα ὀρθὰ κοφτὰ τὸ ὄχι στὸν προξενηγτή. Ἡ μάννα μου, σὰν τῶμαθε, κατέβασε τὰ μούτρα, μὰ ὅταν τῆς ἔκαμα κ' ἐκεινῆς τὸ λογαριασμὸ καλὰ, παραδέχτηκε τὴ γνώμη μου πῶς ἔπρεπε νὰ περιμείνουμε ἄλλη προξενιά πιδ συμφορτικῆ.

Δὲν ἄργησε πολὺ νάρθει κι ἄρρεδωνιάστηκα.

(Ἀκολουθεῖ)

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ ΖΩΗ τρέχει καὶ πρέπει νὰ τὴν προφτάσουμε. Δύναμη, τώρα χρειαζόμαστε. ἔχι σοφία. Μπράτσα δυνατὰ καὶ κούπερὰ νόχια. Νὰ κολλήσουμε ἀπάνω τῆς σὰν τὸν ἀγριόγατο· σ' ἄλλογο πού πηλαεῖ. Νὰ τρέξουμε μαζί τῆς νὰ πολεμήσουμε καὶ νὰ φτάσουμε στὸν προορισμὸ μας.

A. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Ἐρριξοῦ ἐπάνω στὶς ἀλιέτες τὸ πράσινο βέλο, κιά-θισα στὸ πάνω σκαλὶ τῆς μαρμαρένιας σκάλας καὶ κοίταξα τὸ φεγγάρι. Ἄσπρο, γλωμὸ - γλωμὸ μέσα στὰ ἄσπρα τὰ μαλακὰ τὰ συννεφάκια, ἔρριχνε λάμψη κρυφῆ—λάμψη μαλιστα καὶ ἄσπρη, πού ἀπαλά-ἀπαλά χάιδευε τὴ γῆ. Οὔτε δυνατὸ φῶς, οὔτε δυνατὲς σκιές. Ὅλα τρυφερά, ὅλα πουπουλένια, ὅλα γεμάτα ἄνειρο. Φῶς γεμάτο σκιὰ καὶ σκιὰ γεμάτη λάμψη. Φωτισμὸς πού ξμοιαζε μὲ φωτισμὸ ἄλλου κόσμου, τόσο μακριὰ φαινόταν ἀπ' τὴν ἀπλή πραγματικὴ ζωὴ. Κρυφτήκαν ὅλα τῆς ζωῆς τὰ ταπεινὰ σημάδια.

Μύριζε ὁ ἄερος ἀγιόκλημα καὶ ἄνθος. Μυρωδιὰ πνιγρῆ, μονότονη, ἀκίνητη. Πέρασε βουβὰ μιὰ μαύρη νυχτερίδα. Πάνω στὸ μαῦρο βουνὸ γυάλισε ἕνα φῶς καὶ ἔσβησε εὐτὺς. Ὅλα τρυγῶσα σιωπηλά, ἀκίνητα. Βουβάθηκαν τὰ ψηλὰ βουνὰ καὶ ὁ κάτωσπρος δρόμος. Σὰ νὰ κουράστηκαν, νὰπόστασαν. Σὰν κάτι νὰ θυμόντανε λησμονημένα. Σὰ νὰ φιλίγαν μυστικὰ ἀνθρώπων. Σὰν ἐπίλογος περασμένης ζωῆς.

Γέρω σιωπῆ, μυστήριο, ἄνειρο. Μακριὰ στὸ φῶς τὸ γαλανό, μέσα στὴ σκιὰ τῆς φωτισμένης, χανόταν ἡ ἀπέραντη πεδιάδα. Καὶ γυάλισε βαθιὰ-βαθιὰ ἡ θάλασσα—γιὰ μιὰ στιγμὴ—ἀσημωμένη. Ἐγὼ καθόμουν καὶ μαγεμένη, ἔκστατική, μπροστά μου κοίταξα. Κάτι περίμενα... Κάτι γύρισα νὰ δῶ πάνω στὸν ἄσπρο τὸ δρόμο... Ἴσως ὀλόλευκη σειρὰ ἀπὸ «παρθένους πεπλοφόρους» μὲ κάτι τι χρυσὸ πού νὰ γυαλίξη στὰ μαλλιά, μ' ἕνα λυχνάρι ἀναμμένο μὲς στὰ χέρια... Ἴσως νὰ διαβαίνανε σιγά - σιγά μπροστά μου, μ' ἕνα τραγοῦδι ἤσυχο, θρησκευτικὸ καὶ νὰ χανόταν μὲς στὸ σκοτεινὸ τὸ δάσος. Καὶ κεῖ, αἶσω ἀπὸ τὰ πρῶτα δέντρα, τίς περίμενε μικρὸς ναὸς ὀλόλευκος κι' αὐτός, μὲ λίγα μαῦρα κυπαρίσσια ὀλόγυρά του. Βαριὰ - βαριὰ μὲς στὸν ἀκίνητο ἄερα τὸ γαλανὸ θυμίαμα ἀνεβαίνει στοὺς θεοὺς ἀπὸ τὸ χάλκινο τὸ τρίποδο μὲ τὰ χρυσὰ στολίδια. Καὶ σφριγὸς ἡδονῆς ἀπὸ τὴν τόση αἰσθητικὴ συγκίνηση μου πέρασε τὸ σῶμα. Κι' ἀναστένεξα βαθιὰ γιὰ κάτι τι ἀδύνατο καὶ ἄπιστο καὶ ὄρατο....

ΒΟΥΝΗΣΙΑ

ΣΩΓΗΡΙ Π ΣΚΙ ΠΗ

ΕΦΤΑ ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ

Ἡ Μεγάλῃ Αἴρα, φρ. 3. Κάλβεια μέτρα, φρ. 2. — Ἁγία-Βαρβάρα, φρ. 2.—Ἡ Νύχτα τῆς Πρωτομαγιάς, φρ. 2.—Ὁ Ἀπέθαντος, φρ. 3.—Θέατρο καὶ Πρόζα, φρ. 2.—Τρόπαια στὴν Τρικυμία, φρ. 2.—Οἱ Τσιγγανόθεοι, φρ. 2.

Ἡ ΤΙΜΗ ΟΛΗΣ ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ ΦΡ. 15.

PARIS=13, rue du Val-de-Grâce.

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΠΗΠΟΚΡΑΤΗ, Αρ. 11, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και για την Κρήτη δρ. 10. Για το εξωτερικό φρ. χρ. 12 1/2.—Για τις επαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες συντρομές (β δρ. την τριμηνία).—Κανένας δε γράφεται συντρομητής α δε στέλνει μπροστά τη συντρομή του.

20 Λεπτά το φύλλο, 20.—Τα περασμένα φύλλα πουλιούνται στο γραφείο μας στη διπλή τιμή.

Βρίσκεται στην Αθήνα σ' όλα τα κιάσκια, και στις επαρχίες στα Πραχτορεία των Εφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

**ΧΡΙΣΜΕΝΟΙ ΚΙ ΑΧΡΗΣΤΟΙ — ΜΙΚΡΟΔΑΘΑΚΙΑ
ΕΚΛΟΓΙΚΑ — ΓΑΜΠΡΟΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΑΔΕΡ-
ΦΟΣ — Ο ΚΟΡΦΙΑΤΙΚΟΣ ΣΥΔΥΑΣΜΟΣ.**

ΧΡΙΣΤΗΚΑΝΕ, με το συμπάθειο, μερικοί συδυασμοί εκλογικοί και πολλοί μείνανε άχρηστοι—μερικοί τους μάλιστα και δλωσδιόλου άχρηστοι. *Εμείς θα προτιμούσαμε και στο ζήτημα αυτό να νεωτερίσει ο κ. Βενιζέλος. Να μη χρίσει, να μην άναγνωρίσει δηλ. επίσημα κανένα συδυασμό και να καταργήσει έτσι το ίσαμε σήμερα κωμικώτατο αυτό Ποντιφηκάτο. Θέλετε, βάλτε κάληπη μοναχοί σας, θέλετε, μαζωχτείτε δέκα είκοσι σε συμμορία και άλληλομοιραστείτε τους ψήφους σας. Η Κυβέρνηση εκλογικές συμμορίες δεν άναγνωρίζει, άφου όλοι σας σήμερα παρουσιάζεστε Κυβερνητικοί με το να μην ύπάρχει άντιπολίτευση. Η Κυβέρνηση δε θα πεί στο λαό ποιούς θέλει η Κυβέρνηση θάφισει λεύτερο το λαό νάν της στείλει δποιους θέλει αυτός.*

Έτσι έπρεπε να μιλήσει ο κ. Βενιζέλος και θάβλεπε πόσο καλύτερο άποτέλεσμα θα φέρνανε τα λόγια του.

*

ΜΙΑ όμως κ' έχρισε συδυασμούς γιατί νάφισει όξω από το συδυασμό της Αττικοβοιωτίας τον κ. Όθωνα Ρουσόπουλο; Δε βρέθηκε κανείς από κείνους πού τον περιτριγυρίζουνε νάν του πεί την άξία του, τη μόρφωσή του και το πραχικό του πνεύμα; Γιατί να μην άπαιτήσει από τον κ. Στάτο (τον περίφημο αυτόνε πολιτικό Πρωτέα, πού όλα τα κόμματα τα τριγύρισε) να πάρει στο συδυασμό του έναν Κ. Τριανταφυλλόπουλο κ' ένα Σταμάτη Σταματίου;

Άς είναι. Τα τέτια μικρολαθάκια του τού τα συχωρώναι κανείς άμα σιλλογιστεί πός έδειξε την παληκαριά να μην πάρει στο συδυασμό της Αττικοβοιωτίας κανένα δημοσιογράφο, κι από κείνους μάλιστα πού τον παραλιβανίσανε με την κρυφή έλπίδα να χριστούν Κυβερνητικοί ύποψήφιοι.

*

ΕΝΑΣ νέος πολιτευτής, ο κ. Κ. Δεμερτζής, ντεμπου-

τάρισε, καθώς *Ελληνικώτατα* γράφουνε οι Αθηναίκες φημερίδες, το πολιτικό του στάδιο με μίαν άξιοθάμαστη πράξη. Ο γαμπρός του και πολιτικός της κολασμένης γενιάς κ. Ν. Λεβίδης, για να τον πολεμήσει στις έκλογές, έπιασε, ο άθεόφοβος, κ' έγραψε στους χίλιους τόσους κουμπάρους του ραβασάκια, παρακαλώντας τους να μην ψηφίσουν το γυναικάδερό του γιατί, λέει, άφνήθηκε το κόμμα, έπειδή και δέν τον έκαμε καθηγγητή στο Πανεπιστήμιο.

Ότως έφα Λεβίδειος άνήρ. Μά κι ο Δεμερτζής καλά τονέ σιγύρισε, γιατί μ' ένα γράμμα του και λόγου του παρακάλεσε τους κουμπάρους τού γαμπρού του να μην τονέ ψηφίσουνε γιατί, λέει, δε δίνει καμιά σημασία στο «τιχάιο γεγονός» πού τον έχρισε (για να μεταχειριστούμε τη λέξη της μόδας) γυναικάδερο τού κ. Λεβίδη.

*

ΤΗΣ Κέρκυρας ο φιλελεύθερος συδυασμός, μ' ένα Κεφαλληνό και μ' ένα Μαβίλη πούχει μέσα, γίνεται ο σοβαρότερος, μπορεί να πεί κανείς, συδυασμός. Τιμή στους Κορφιάτες νάντιπροσωπευτούν από τέτιους άντρες μέσα στη Βουλή.

*

Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ*

Πιό ύμορφη και πιό άφελή εικόνα της πρωτόγενης και άγνης εκείνης άγάπης δέν πιστεύω, κύριοι, να φαντάζεστε. Και διαβάζοντας, ή άκούοντας τους χαριτωμένους αυτούς στίχους τού Κορνάρου, είμαι βέβαιος πός καθένας ή και καθεμιά από σας θα θυμήθηκε άθελα παρόμοιες άλησημόνητες στιγμές, πού πνίγουνταν τα λόγια στο λαμό σας σαν το νερό μέσ' το στενόλαιμο «λαίνι» της τόσο ποιητικής και χαριτωμένης μεταφοράς τού Κορνάρου.

Άλλού πάλι ο ποιητής φάλλει με δύναμη τον άγώνα τού κονταροχτυπήματος και ως έξης περιγράφει τη μονομαχία τού Κρητικού με το Σκλαβούνο Τριπόλεμο:

Αρμάτωσαν την κεφαλήν, το τρέξιμον άρχισαν.

Σφίγγουσι τα κοντάρια τους και τα φαρικά κινήσαν.

Όσαν το μαύρο νέφελο, ο άνεμος το μανιτζε:

Και με βροντές και μ' άστραπάς τον κόσμο φοβερίζει,

Φυσά το άπ' την Ανατολήν και πάγει το στη Δύση.

Κάνει το ή ανακάτωση να βρέξει, να χιονίση,

Έδέττει άστραποβρόντησε της Κρήτης το λιοντάρι:

Όντε εις την μασχάλην του έσφιξε το κοντάρι.

Μ' άλλη βρεξη, μ' άλλη καρδιά με τον Σκλαβούνον τρέχει:

Παρά με το Ρηγόπουλο, γιατί κ' έχθρόν τον έχει.

Έμούγκρισε της Σκλαβουνας ο δράκος, κ' έβρυχάτο:

Λογιάζει, πρώτη κονταριά να τότε ρίξη κάτω.

Συναπανταίνουν τα θεριά και τα κοντάρια πύγαν

Εις τον άέρα όσαν ψτερά, κι όσαν πουλάκια φύγαν.

Στο κούτελο ο Τριπόλεμος την κονταριάν του βίβει.

Κ' έβγαλε σπίθες εκατόν το σιδερό κασίδι.

Τ' άλογον έγονάτισε, μά χάμαι δέν έστράφη

Και το ζημιόν επήδηξεν όλόρθο σαν το λάφι.

* Η άρχή στο περασμένο φύλλο.

Ἄλλο καὶ δὲν ἔκαμεν ἢ κονταριά ἢ μεγάλη
 Γιατί μὲ σίδερα διπλά σκεπάζει τὸ κεφάλι.
 Δίδει κι ὁ μαῦρος κοπανιὰν μὲ τὸ βαρὺ κοντάρι.
 Τ' ἄλογο ρίχνει ἀνάσκελα μ' ἄλλον τὸν καθάλλαρ.
 Κι ὡσὰν ἀπὸ ψηλὸ βουνό χοντρὸ χαράκι πέσει.
 Καὶ θῶσθ μὲ τὸν βροντισμὸν εἰς τοῦ γιαιλοῦ τῆ μέσθ.
 Ἄνακατῶσθ τὰ νερά, καὶ κάμῃ ἀφροὺς κυμάτων.
 Γενῆ μεγάλη παραχῆ στῆς θάλασσας τὸν πάτον.
 Ἔτσιαις λογῆς ἐβρόντησε στὴν πεσματιὰν ἐκείνη.
 Κι ἔτσι μεγάλη παραχῆ τὴν ὥρα ἐκείνη, ἐγένη . . .

Δὲ Σᾶς φαίνεται στ' ἀλήθεια. πὼς διαβάζετε
 καμμιάν Ὀμηρικὴ ραψῶδιᾶ, ποῦ περιγράφει τίς μο-
 νομαχιὰς τῶν Ὀμηρικῶν ἥρώων καὶ δὲν ἔρχεται στὸ
 νοῦ Σας τοῦ Τυδέα ἢ τοῦ Πριάμου ὁ Γιδὸς σὰν ἔρρι-
 χναν τὰ φοβερά, τούς τὰ δόρατα, κ' ἔκαμναν νὰ
 βροντήξουν τᾶρματα τοῦ χαμαὶ πεσμένου ἐχθροῦ;

Τὸ ποίημα γραμμμένο, ὡς βλέπετε, στὴν ἐθνικὴ
 τῆ γλώσσα δὲν ἄργησε νὰ γίνῃ «κτῆμα» καθαυτὸ
 τοῦ λαοῦ. Ἄπ' τὸ βιβλίον πῆδησε γρήγορα στὰ λαϊ-
 κὰ τὰ στόματα κ' ἔτσι ἔφερε γύρω τῆ Ρωμισούνη
 ἐλάκαιρη, ἐπηρεάζοντας τὴν ἐθνικὴ φιλολογία κι ἐ-
 διγώνοντας τὴν ποίησι στὸ βασιλικὸ τὸ δρόμο τῆς
 δημοτικῆς γλώσσας. Ἡ ἐπίδρασι εἶταν τέτοια, ποῦ
 δὲν εἶναι ἴσως τολμηρὸ νὰ ὑποστηρίξῃ κανεὶς, πὼς
 θάδινε στὸ τέλος μαζί μὲ τὰ τραγούδια τοῦ Ἀκριτι-
 κοῦ κύκλου καὶ τὴν τελειωτικὴν τὴν κατεύθυνση στὴ
 φιλολογία ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας, καὶ θὰ
 γλύτωνε ἀπὸ τότε τὸ Ἔθνος ἀπ' τῆ σημερινῆ πληγῆ
 τῆς διγλωσσίας, καὶ θὰ κανόνιζε τὸ μεγάλο, τὸ ἐ-
 θνικὸ καθαυτὸ πρόβλημα τῆς γλώσσας, ἂν δὲν ἐπε-
 φτε σὲ λίγο ἢ Αὐτοκρατορία κι ἂν τὸ Τούρκικὸ τὸ
 σύγνεφο δὲν πλάκωνε κατάμαυρο καὶ φοβερὸ τὴν
 Ἑλληνικὴ Πατρίδα ἀπ' τὴ Ροδόπη ψηλὰ ὡς ἐδῶ
 κάτω στὰ Κυπριώτικα περιγιάλια.

Κι ὁ σίφουνας εἶταν τέτοιος ποῦ τίποτα δὲν ἀ-
 πῆμεινε ὀρθὸ στὸ τρομερὸ τὸ πέρκμα του. Ἡ Βυ-
 ζαντινὴ ἀριστοκρατία κατατρεγμένη ἀπὸ τὸν Κατα-
 χτητὴ γύριψε σωτηρία στὴ Χριστιανικὴ τὴν Εὐρώ-
 πη κ' ἢ Ἰταλία γέννηκε ἢ δευτέρη πατρίδα τῶν
 Βυζαντινῶν αὐτῶν Ἀρχόντων, ποῦ φεύγοντας, πῆ-
 ραν μαζί τους τὰ Ἑλληνικὰ τὰ γράμματα καὶ τοὺς
 ἀρχαίους συγγραφεὶς καὶ τοὺς χάρισανε στοὺς βάρ-
 βαρους τότε Φράγκους. Ἡ Ἀλλὴ τῆς Φλωρεντίας
 δέχτηκε προπάντων μὲ τιμὲς ξεχωριστὲς τοὺς λογά-
 δες, κ' οἱ Φλωρεντινοὶ θαρροῦσαν σὲ λίγο σημάδι
 εὐγένειας καὶ μέρψωσι ἐξαιρετικῇ νὰ μιλοῦνε Ἑλ-
 ληνικά.

Ἔτσι τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα διαδοθήκανε ἀπὸ
 τότε σιγὰ σιγὰ στὴν Εὐρώπη κι ὡς ἀποτέλεσμα ἤρ-
 θε ἔχι πολὺ κατόπιν ἢ Ἀναγέννησι, καὶ φανήκανε
 οἱ λεγεῶνες τῶν Ποιητῶν, Ζωγράφων, Καλλιτεχνῶν
 καὶ Συγγραφέων ποῦ γιόμισαν τὸν κόσμον μὲ τὸνο-
 μὰ τους!

Ἄλλ' ἐνῶ στὴ Δύση ἀστραποβροντοῦσε ὁ Ντάν-
 τες, κι ἀπ' τὴ βάρβαρη ἀκόμα Ἄγγλια ἔ ἀθάνατος
 ὁ Σαιξπηρὸς ἀνάστανε τὸ δραματικὸ δαιμόνιο τοῦ
 Αἰσχύλου, τί γίνονταν ἀραγε ἢ Ἀνατολῆ ἢ «κο-
 νιαροπατημένη»; Κουρσεμένη ἀλλοίμονο! ἢ Πόλη,
 τζαμί ἢ Ἁγιά-Σοφιά, ἀτιμασμένες οἱ παρθένες,
 γιαννίτσαροι τὰ καλῆτερα παιδιὰ, καὶ νέκρα, καὶ σιω-
 πὴ θανάτου στὰ χωριὰ καὶ στὶς χῶρες. Οἱ Ρωμοί,
 ραγιαῖδες πιά καὶ δοῦλοι σκύδουνε ταπεινοὶ στοὺς
 Πασσάδες μπροστὰ, ἐνῶ οἱ λίγες ἀδάμαστες ψυχῆς,
 ποῦ δὲ στρέγουνε νὰ προσκυνήσουνε, φεύγοντας
 τοὺς τύραννους ἀναβαίνουνε «στὰ πᾶτῃτα βουνὰ καὶ
 στὰ ψηλὰ τὰ κορφοβούνια.» Ἄλλ' ἐκεῖ ἀπάνου ἢ
 καρδιὰ ἀναπνέει ἐλεύθερα, ὁ ὀρῆζοντας πλαταίνει
 ὠραῖος κι ἀτέλειωτος, ἢ φύση στολίζει μὲ τὰ μάγια
 τῆς τὴν ἀγάπη πρὸς τὴ σκλαβωμένη τὴν πατρίδα,
 ὄνειρα τρελλά, καὶ πόθοι ἀόριστοι γιομίζουνε τὰ κε-
 φάλια καὶ τίς καρδιὲς τῶν ἀντρεωμένων, τὸ μῖσος
 φουσκώνει τὰ δασιομένα στήθια καὶ τὸ αἶσθημα τῆς
 χαμένης Λευτεριᾶς ἀρχίζει νὰ κἀνῃ ὥστε τὸ χέρι
 νὰ σφίγγῃ νευρικὰ τὸ σπαθί καὶ νὰ φέρνῃ στὸν ὦμον
 τὸ καρυσφύλλι! Συγχρόνως ἕμως ἢ Λαϊκὴ Μοῦσα,
 μέλις νοιῶθαι τὸ λείτερον ἀγέρα τῶν βουνῶν, τονί-
 ζει καὶ πάλι τὸ μαγικὸ τῆς τὸ τραγούδι ποῦ τόχε
 ἀπότομα διακόψει ὁ Τοῦρκος, κ' ἔτσι μὲ τοὺς κλέ-
 φτες καὶ τοὺς ἀρματωλοὺς, μὲς τὰ λημέρια τῶν
 παλληκαριῶν καὶ τῆ μυρουδιὰ τοῦ μπαρουτιοῦ, μὲς
 τὴν καρδιὰ τῆς παρθένας Φύσης, ὁ ἀνόνομος ἄλλ'
 ἐμπνευσμένος ποιητὴς σκορπάει τοὺς τόνους τῆς λύ-
 ρας τοῦ τῆς παλληκαρισίας. Καὶ ψάλλει τοὺς πό-
 θους καὶ τὰ ὄνειρα τῆς Φυλῆς, ψάλλει ἀρμονικὰ
 τὴν Ἀγάπῃ στὸ χῶμα τῆς Πατρίδας, τὴν ἀγάπῃ
 τῶν γονιῶν, τῶν ἀδερφῶν, τῆς παρθένας καὶ τῆς
 γυναίκας τὴν ἀγάπῃ, ἐνῶ συνάμα ψάλλει τὴν πί-
 κρα τοῦ χωρισμοῦ, τοῦ ξενιτεμένου τῆ νοσταλγικῆ
 λαχτᾶρα κι ἀντικρύζει μὲ κάποια φιλοσοφικὴ περι-
 φρόνησι τὸ Χάρο, ποῦ τονὲ φαντάζεται σὰν κάποιον
 ἐκδικητικὸ καὶ ζουλιάρη θεό, ποῦ θερίζει ἀκριδῶς
 ὅ,τι ὀμορφότερο καὶ διαλεχτότερο ἔχει ὁ κόσμος,

«Ὁ Χάρος ἀποφάσιζε νὰ κάμῃ περιβόλι.

Νὰ βάλῃ νιὲς γιὰ λεμονιὲς, καὶ νιοὺς γιὰ κυπαρισσία.

Νὰ βάλῃ τὰ μικρὰ παιδιὰ βασιλικὸ στὶς γάστρες»—

τραγουδάει ἢ ἐμπνευσμένη Δημοτικὴ Μοῦσα. Ἄλλ'
 ἐνῶ ἐκεῖ περιφρονάει τὸ θάνατο, ἐδῶ κλαίει παθη-
 τικώτατα τὰ χαμένα νιάτα, κλαίει τὴν κόρη ποῦ
 «σάπηκε τὸ κορμάκι τῆς κι ἐχάθη ἢ ὀμορφιά τῆς»,
 μοιρολογάει στοῦ ἀντρεωμένου τῆ θανῆ, καὶ παρα-
 σταίνει τῆ Φύση πὼς συμερίζεται κι αὐτὴ τὸ πέν-
 θος γιὰ τὸ θάνατο τοῦ πολεμιστῆ καὶ τοῦ ἥρωα.

«Τ' ἀκούει ἢ μαῦρη Γῆς, τρεῖς χρόνους δὲ χορτιάζει

Τ' ἀκούει τὰ βουνὰ, κ' ἐκείνα ραϊστήκαν,

Τ' ἀκούει ὁ οὐρανὸς κ' ἐκεῖνος δὲ σταλάζει»...

ψάλλει ἡ Μοῦσα γιὰ τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, τὸ θάνατο.

Ἄλλ' ὅ,τι κυρίως κάνει τὸν ποιητὴ νὰ κλαίῃ γιὰ τῶν κοριτσιῶν, ἢ τῶν παλληκαριῶν τὸ θάνατο, δὲν εἶναι τὸ αἴστημα τὸ κοινὸ τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου, ἢ κάνε ἡ λύπη γιὰ τὸ χάσιμο ἀγαπημένων προσώπων. Ὅχι· ἡ Ἑλληνικὴ Μοῦσα κλαίει μονάχα τὴν ἁμορφιὰ καὶ τὴ χαμένη νιότη, γιὰτὶ πρὶν ἀπ' ὅλα εἶναι ἀληθινὴ **ὠραιολάτρισσα**, ἂν μπορούμε ἔτσι νὰ ποῦμε. Κατὰ τ' ἄλλα ἀδιαφορεῖ τὸ κάτω κάτω γιὰ τὸ Χάρο, καὶ ψάλλει φιλοσοφικώτατα :

Κόσμη γλυκὲ, κόσμη πικρὲ, κόσμη φαρμακωμένε.
 Θὰ σ' ἀποχαιρετήσουμε οἱ ἄμορφοι καὶ ἀντρεπιμένοι.
 Κόσμη, καὶ ποιὸς θὰ σὲ χαρῆ, καὶ ποιὸς θὰ σὲ κερδίῃ ;
 Θὰ σὲ κερδίσουν τὰ βουνά, θὰ σὲ χαροῦν οἱ κάμποι . . .
 Γιατὶ ὁ κόσμος εἶναι δέντρα κ' ἔμετε τόπωνικό του.
 Κι ὁ Χάρος ποῦ εἶν' ὁ τραγητής, μαζώνει τὸν καρπὸ του !

Θὰ μπορούσαμε, κύριοι, στὴ Δημοτικὴ ἀπάνου τὴν Ποίησιν νὰ μιλοῦμε γιὰ ὄρες. Τὸ θέμα εἶναι τόσο ἄμορφο, τόση βρῖσκει κανεὶς ἀρμονία στοὺς στίχους αὐτοὺς, ποὺ μονάχοι χωρὶς τέχνη καὶ προσπάθεια, βγαίνουν ἀπὸ τὰ χεῖλια τοῦ λαοῦ, ὅταν τὸ γάργαρα νερὸ ἀπὸ τὴν καρδιὰ τοῦ βράχου, ποὺ κι ἄθελα κινδυνεύει κανεὶς νὰ παρασυρθῇ. Προβάλλου-νε ἄλλωστε τόσα ζητήματα ἀπὸ τὴ Δημοτικὴν αὐτὴν Ποίησιν, ζητήματα λαογραφικὰ, γλωσσολογικὰ, αἰσθητικὰ, ποὺ πρέπει κανεὶς νὰ τὰ προσέξῃ. Δυστυχῶς στὴν πρόχειρη καὶ βιαστικὴν αὐτὴ μελέτη δὲν μπορούμε βέβαια νὰ καταπιναστοῦμε τέτοια δουλειὰ καὶ περνοῦμε σημειώνοντας μόνο πὼς στὴν Ποίησιν τὴ Δημοτικὴν χρωστᾶμε ἴσως κατὰ μέγα μέρος καὶ τὴν Ἑθνικὴν μας Ἀναγέννησιν. Γιατὶ ὁ ἀνώνομος αὐτὸς Ποιητὴς εἶναι κείνος ποὺ χάρισε στὸ ἔθνος τὴν ἀτίμητην τὴν ὑπόσχεσιν, πὼς θὰ λειτουργηθῇ καὶ πάλι μιὰ μέρα στὴν ὄνειρεμένη Ἀγιά-Σοφιά, εἶναι κείνος ποὺ παρηγόρησε κ' ἐγλύκανε τὸ λαὸ στὴ μαύρη τὴ συμφορὰ του, εἶν' αὐτὸς ποὺ φύσηξε τὸ μῦθος στὸ Ραγιά γιὰ τὸν Τούρκο, καθὼς ἴδιος εἶναι πάλι ποὺ μάζωσε τὰ παλληκάρια στὰ βουνά καὶ ἔκανε τὸ παιδί ν' ἀφήνῃ ἔρημην τὴ Μαννούλα του κράζοντας :

Μάννα, σοῦ λέω, δὲν μπορῶ τοὺς Τούρκους νὰ δουλεύω !

Καὶ κατέβαινε, κατέβαινε τὸ ποιητικὸ αὐτὸ Ποτάμι ἀπ' τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἠπειροῦ καὶ τῆς Θεσσαλίας τὰ βουνά, κατέβαινε ὀροσερὸ στὴ Ρούμελη καὶ στὸ Μωριά καὶ στὰ Νησιά, κατέβαινε ἐλοένα ἀπὸ τὸν δέκατο πέμτο αἰῶνα, ὡς ποὺ πῶτισε καὶ ὄρσοσε καὶ δυνάμωσε τὴ Ρωμιόσυνην καὶ τὴν ἔκανε νὰ σηκωθῇ μιὰ μέρα βασιλεύοντας στίνα τὸ χέρι τὸ τουφέκι καὶ στάλλο τὴν ἀρματωλικὴ τὴ λύρα !

Κι ἔμωσε—ποιὸς θὰ τὸ πιστεῦε!— ὕστερα ἀπὸ τὴ μεγάλη τὴν Ἐπανάστασιν, καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου ὁ ἀτίμητος αὐτὸς ὁ θησαυρὸς καταφρονέθηκε ἀπὸ τοὺς δῆθεν λόγιους καὶ τοὺς δασκάλους τοῦ ἔθνους, καὶ θὰ χανότανε ἴσως ἐλότελα, ἂν Ἑυρωπαῖοι σοφοὶ δὲ φροντίζανε νὰ μᾶς τονέ μαζέψουν καὶ νὰ μᾶς δείξουνε τίς ἁμορφιὰς καὶ ἀτίμητα τὰ πετράδια του. Ὁ Φωριέλ, ὁ Πάσσος, ὁ Τομαζέος, ὁ Λεγρόν, καὶ κατόπιν λίγοι φωτισμένοι Ἕλληνες δουλέψανε μ' ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην, ἐνῶ ἡ τότε Ἐπίσημη Ἑλληνικὴ Πολιτεία κι' οἱ καμαρωμένοι σοφοὶ μᾶς λαλοῦσανε εἰρωνικὰ τάχα γιὰ τοὺς παλαβοὺς αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀγράμματους ποὺ μάζευαν τὰ τραγούδια «τὰ σόλοικα καὶ τὰ δόκιμα γλωσσικῶς», ποὺ θύμιζαν μόνο τῆς σκλαβιάς τὰ χρόνια ! Ἡ καινούρια Ἑλλάδα εἶχε, βλέπετε, ξεγράψει ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς τοὺς αἰῶνες τῆς Βυζαντινῆς Ἀυτοκρατορίας, εἶχε σβύσει μὲ μιὰ μονοκοντυλιὰ τὰ χρόνια τῆς δουλοσύνης κ' ἐννοοῦσε καλὰ καὶ σώνει νὰ τραβήξῃ πίσω κατευθεῖαν στὸν Περικλῆ καὶ τὸ Θουκυδίδη ! Σύμφωνα μὲ τὴ μεγάλη αὐτὴ πλάνην, καταφρονούνταν ἔτσι δὲ μύριζε ἀρχαιότητα καὶ κατὰ συνέπειαν καὶ τὰ δημοτικὰ μᾶς τὰ θάνατα τὰ Τραγούδια, ὁ μυριόφωνος καὶ μυριόστομος αὐτὸς Ντάντες, ἔπως τὰ εἶπε κάπου ὁ Ψυχάρης.

Ἐδύχως γρήγορα ἐννοίωσε τὸ «ἔθνος» τί θησαυρὸ κρύβανε τὰ θάνατα τὰ βουνά καὶ τὰ χερσιὰ μᾶς καὶ ἡ Ποίησιν τῶν ὑστερινῶν αὐτῶν χρόνων, ὕστερα ἀπὸ κάποια παραστρατίσματα καὶ ἄγονες προσπάθειες νὰ ἀντιγράψῃ τοὺς Ἀρχαίους, ἤγρε τὴν ἀληθινὴν τὴν σπράτα ποῦφερε ἴσα στὴν Κασταλία καὶ τὸ Κεφαλόβρυσον τῶν Δημοτικῶν Τραγουδιῶν.

Ὁδηγὸς στὸ δρόμο τὸ λησμονημένον εἶταν, κύριοι, ὁ μεγάλος ὁ Σολωμὸς καὶ τὴν ἀξέτιμητην αὐτὴν ὑπηρεσίαν ἡ Ἑλληνικὴ Ποίησιν σ' αὐτὸν κυρίως τὴ χρωστᾶει. Δουλέψανε βέβαια πρὶν ἀπ' τὸ Ζακυνθιανὸ τὸν Ψάλλη καὶ καλλιεργήσανε κ' ἐγράψανε μὲ φανατισμὸ καὶ ἀγάπην τὴ δημοτικὴν γλῶσσαν καὶ ἄλλοι ποιητῆς, ὅταν τὸ Ρήγα, τὸ Βηλαρά, καὶ τὸ Χρηστόπουλο, ἀλλὰ τὰ ποιήματά τους δὲν εἶχαν τὴν ἐπίδρασιν ποὺ εἶχαν οἱ ἀθάνατοι στροφές τοῦ ἐμπνευσμένου Ψάλλη τῆς Λευτεριάς. Ἀναθρεμμένος στὴν Ἰταλία καὶ φίλος τοῦ Μαντζῶνη, τοῦ Μόντη, τοῦ Τομαζέου ὁ Σολωμὸς μέστωσε τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιὰ του μὲ ἰδέες εὐγενεῖς καὶ μεγάλες καὶ γυρίζοντας στὴ μυρωμένη τὴν πατρίδα του, κατάλαβε ἀμέσως τί ὄργανο μπορούσε νὰ γείνη στὰ χέρια ἑνὸς τεχνίτη ἢ ἀρμονικῆ καὶ πλαστικῆ καὶ ἐλοζώντανη γλῶσσαν τοῦ λαοῦ. Μελέτησε τὰ δημοτικὰ τὰ τραγούδια καὶ τινάξε στὸ ἔθνος τοὺς κερανοῦς τῆς φαντασίας του. Συγχρόνως χτύπησε ἀλύπητα

τὸ Δασκαλισμὸν μὲ τὸν περίφημόν του «Διάλογον» καὶ ἀπὸ τότε—πρὶν ἀπὸ τὰ 1830—ἐννοίωσεν τὴ σημασίαν καὶ τὴ σπουδαιότητα τοῦ Γλωσσικοῦ ζητήματος, ἀφοῦ λέγει στὸ Διάλογον: «Δὲν ἔχω τίποτε ἄλλο στὸ νοῦ μου πᾶρεξ ἑλευθερία καὶ γλώσσα». Δὲ ξεχώριζε δηλ. τὴ γλωσσικὴν ἀπὸ τὴν ἔθνικὴν τὴν ἰδέαν κ' ἔδραλε τὸ ζήτημα ἀκριβῶς ὅπως ἔδραλε ὕστερα ἀπὸ πενήντα χρόνια ὁ Ψυχάρης.

(Στῶλλο φύλλο τελιώνει)

Μ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ

ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ —Τὸ ζήτημα—«αἰ σοβαραὶ δηλ. ἀποκαλύψεις περὶ τῶν ἐνόχων σκευωριῶν τῆς σπείρας τῶν μαλλιαρῶν ἐφέλκυσαν, γράφει ὁ «Ταχυδρόμος» (19 Ὀχτ.) συντόμως τὴν προσοχὴν τῆς Κεντρικῆς τοῦ Πέραν. Ἐφορίας, ἥτις κ' ἔσπευσε δι' ἐπιτροπῆς νὰ καλέσῃ τὴν Ἐφορίαν τοῦ Ζωγράφου νὰ παντήσῃ τί εἶναι αὐτά, τὰ ὅποια τεκταίνονται εἰς τὰς σχολὰς τῆς κοινότητος.» Παρακατιῶν τονίζει: ὁ συντάχτης ἐστὶ «καιρὸς πλέον σαυῶθρου, καὶ κατήκον τοῦ ἐν Φαναρίῳ Κέντρου νὰ πετάξῃ κτλ.»

Κι ὁ «ἐπόπτης τῶν σχολῶν» ἀρχιμανδριότης τὴν εὐκὴν του ! Σωφρόνιος ἀπὸ τίς στήλες τῆς «Ἐκκλ. Ἀληθείας» — ἔργον τοῦ πατριρχικοῦ — «βράλλει κραυγὴν» λέει: ὁ «Ταχυδρόμος» ποῦ ξαναδημοσιεύει στὸ ἴδιον φύλλο τὸ σχετικὸν ἄρθρον.

Τὸ ἄρθρον τοῦ πάτερ Σωφρόνιου εἶναι γραμμένο μὲ σωφροσύνη ἐννοεῖται, καὶ μὲ τὸ χαρακτηριστικὸν ἐκεῖνο *odium theologicum* τῶν βυζαντινοκαλογερικῶν συζητήσεων καὶ καυγάδιων. Στὸ φωτεινὸν αὐτὸ ἄρθρον ὅπου συγκρίνονται οἱ δημοτικιστὰδες μὲ τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς ἄλλους προσηλυτιστές, φαρῆσαμε κάποιον ἀκριβῶς λογικὸν μαργαριτάρη. Εἶναι δὲ καὶ ἡ στερνὴ φράση τοῦ ἁρθροῦ: «Ἄλλ' ἂν, γράφει ὁ ἀρχιμανδριότης πάτερ Σωφρόνιος, εἶναι ἀληθές: ἐστὶ οἱ νεκροὶ δὲν ἀνίστανται, εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ λελεγμένον ἐστὶ—τί νομίζετε;— οἱ ἀθάνατοι δὲν . . . ἀποθνήσκουσιν.» Ἔχει κάποια σημασία τὸ ρητὸν *La fin couronne l'oeuvre*.

Καὶ στὸ φύλλο τῆς 23 Ὀχτ. διαβάζομε πάλι γιὰ τὸ ζήτημα τὰ ἴδια ἢ ἀπάνω κάτω τὰ ἴδια, μὲ κάποια καθέκαστα ποῦ ἐνδιαφέρουν· λ. χ. ἐστὶ τὰ παιδιὰ τολμοῦν ἐκεῖ στὰ σχολεῖα νὰ γράφουν ἐκθεσες στὴ δημοτικὴν. Μᾶς πληροφορεῖ ἀκόμα ἐστὶ τὸ ζήτημα παραπέμπεται εἰς τὸ Μ. Συμβούλιον, τὸ τὸ ὅποσον ἔχομεν, λέει, τὴν πεποιθῆσιν ἐστὶ τὰ ἐπιληφθῆ αὐτοῦ μετὰ τῆς δεούσης ἀυστηρότητος.

Δὲν εἶχαμε καμὴν ἀμφιβολίαν ἐστὶ ἱερὴ ἀγανά-

χτησι εἶναι ποῦ κάνει τὸν ἀξιότιμον κύριον Α. Κ. Γεράρδο νὰ ξεφωνίζει μὲ τόσο θυμὸν καὶ πόνον. Καὶ μὲ χαρὰ μας εἶδαμε τὴν ἰδέαν μας νὰ τῆ βεβαιώσῃ τὰν κλόουθα λόγια ἀπὸ τὸ «Ἐργάτη» τῆς Πόλης (31 Ὀχτώβρη). «Φωνάζει ὁ κύριος, ἐπειδὴ ὁ ἀφέντης τοῦ ὁ ἐφημεριδοέμπορος καὶ βιβλιοπακάλης χάνει ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτὰ τοῦ Ζωγράφου κάπου 30 λίρες.» Νὰ ἐννοοῦμαστε.

ΣΤΗ ΣΜΥΡΝΗ.—Καὶ ἡ «Παλιγγενεσία» τῆς Σμύρνης (φύλλο 23 τοῦ Ὀχτώβρη) ξανατυπώνοντας τοῦ πάτερ Σωφρόνιου τὸ ἄρθρον τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» παρατηρεῖ πῶς «Κρούσματα μαλλιαρισμοῦ παρατηρήθησαν δυστυχῶς μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἐφορίας Σχολῆς τινος ἐν Κων/πόλει» καὶ γεραίρει τὸν «Ταχυδρόμον» ποῦ «ἐπετέθη σφοδρῶς κατὰ τῆς ἐκτροχιάσεως ταύτης.»

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ.—Ὁ ρηξικέλευθος καὶ φρονηματίας κ. Σμιτζόπουλος, ὁ ἐξ Ἀμφίσσης, ἦγον Σαλώνων, ἐξερευγόμενος τρομερὰς καὶ ἀκατονομάστους ἀνταποκρίσεις διὰ τοῦ «Σκρίπ», δημοσιεύει ἐν τῇ «Σκρίπ» τῆς παρελθούσης Κυριακῆς βροντερὰν κατὰ τοῦ Μαλλιαρισμοῦ ἀνταπόκρισιν, ἧς παραθέτομεν ἐλάχιστα τινὰ ψήγματα ὡδε:

«Διὸ ἐπὶ τούτοις γινώτω ὁ ἀπαίσιος καὶ μωρότατος Μαλλιαρισμὸς ὁ διευθυνόμενος καὶ καλλιτεργούμενος ὑπὸ ἐγκεφάλων ἀδεξίων φύσει νὰ αἰσθανθῶσι ποῦ τὸ ὄραϊον καὶ ἀναγκαῖον τῇ Ἑλληνικῇ κεῖται ἐστὶ ἡ νῦν Ἑλλάς βαδίζουσα πρὸς τὸν θεῖον προορισμὸν τῆς ἑνα τῶν λυσιτελεστάτων καὶ ἐνωτικῶν παραγόντων τοῦ σύμπαντος Ἑλληνισμοῦ ἔχει νὰ ἐλπίζῃ τὴν ἀθάνατον Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τὴν τε ἀρχαίαν καὶ τὴν ἐν χρήσει καθωμλημένην καὶ αὐτὴ ἡ δόξα καὶ τὸ σέμνωμα τῆς Ἑλλάδος μας φθονομένη ὑπὸ τῆς φθονερᾶς διπλωματίας εἶνε ὁ κύριος λόγος, δι' ὃν ἐγεννήθη ὁ Μαλλιαρισμὸς «Γκρινιάζω» καὶ λοιπὰ ἀνουσιώτατα καὶ βδελυγμαῖαν κατωφερῆ καὶ ἐπικίνδυνον ἐπιφέροντα ἵνα τοῦ χρόνου προϊόντος, ἐκλείψῃ τελῶς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἡ ἦν λαλεῖ σήμερον γλῶσσα καὶ οὕτω τὸ ἔθνος μας νὰ μὴ δύναται ν' ἀξιοὶ οὐδεμίαν ἀρχαίαν καταγωγὴν ὡς ἀρχαίοθεν ἕως τῶν ἐνεστώτων χρόνων ἐπιζῶν καὶ δρῶν.

Φρονῶ πεποιθῶς ἐστὶ ἡ ἡμετέρα Ἑλληνικὴ γλῶσσα καίτοι παρουσιάζεται ὡς κάρφος τῶν ἐφθαλμῶν τῶν ἐχθρῶν μας ἀδύνατον νὰ καταδληθῇ καὶ ἀπολεσθῇ χάριν πρῶτον μὲν εἰς τὴν θεῖαν πρόνοιαν, ἥτις διέσωσεν αὐτὴν ἐν μέσῳ τῆς κατακλυσάσεως τὸ γένος μας δουλείας καὶ δεύτερον, λεπτότητα τρόπων καὶ φράσεων ποικίλων, ὡς τὰ πα-

λνειδῆ χρώματα ὑφάσματός τινος, τὰ ὅποια καλλιτεχνικῶς κατανενημένα καὶ κατηυθυσμένα ἀπεικονίζουσι καὶ δικαίως τὸ πράγματι καλλιτεχνικὸν ἔργον τοῦ φιλοκάλου καὶ σοφοῦ ἀνθρώπου πνεύματος, ὡς τὰ πολλὰ καὶ πολύχρωμα ἄνθη, τὰ ὅποια καίπερ φέροντα τὰ τιαυτα χρώματα παριστῶσιν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ ἀνθρώπου ἀκριβῶς αὐτὸ τὸ ὄρατον τὸ τῆ ἀπανταχοῦ φύσει ὄν, ὃ τιοῦστον ὄρατον εἶνε ἀπαύγασμα τοῦ ἀνωτάτου καὶ ὄραιοτάτου ὑπὲρ πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἔκφρασιν καὶ παράστασιν τοῦ κοινου ἀρχιτέκτονος Θεοῦ μας.»

Καὶ τὸ μέγα ἔλεος ἐφ' ὑμᾶς, κύριε Σιμιτζέπουλε, — ἵνα τὴν τοῦ Θεοῦ γλῶτταν λαλήσωμεν.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ κ. ΠΑΛΛΗ

Ἀπὸ ἓνα μέρος τῆς Ἠπειροσ γράφουν πρὸς τὸν κ. Πάλλη :

. . . . 4)17 Ὀκτώβρη 1910.

Σεβυστὲ κύριε Ἀλεξαντρε Παλλη

Liverpool

Προχτὲς πῆρα τὸ Ἡλιοφέγγαρο ποῦχεσ τὴ κυλωσίνη νὰ μοῦ στείλῃσ καὶ Σὲ φχαριστῶ μὲ τὸ παραπάνω. Τὸ διάβασα κ' εἶδα πῶς ἔχετε μεγάλο πόθο νὰ δουλέψετε γιὰ τὸ κυλὸ τοῦ ἔθνου μας καὶ νὰ τοῦ ξεκάνετε τὴ γλωσσικὴ του σκούργια. Καὶ βέβαια εἶνε ἀλήθεια πῶς ἡ καθυρεύουσα τοῦ εἶναι σὰν μιὰ θηλιά στὸ λαϊμό, ποῦ δὲν ἀφήνει νὰ καταιπνῆ ὅ,τι τοῦ δίνουν γιὰ πνευματικὸ φαγι. Ἀλλά, ἔλα ποῦ κ' ἡ δημοτικὴ δὲν ἦρθεν ἀκόμη σωστὰ ἀρματομένη γιὰ νὰ διώξῃ τὴ κλέφτρα τὴ καθυρεύουσα. Γιὰ τοῦτο χρειάζεται δουλειὰ καὶ μεγάλη δουλειὰ κυλάσ καὶ δὲ θὰ ἦτανε ἄσχημα νὰ γινότανε καὶ κανένα συνέδριο δημοτικιστάδωνε γιὰ τὸ σκοπὸ τοῦτο μοναχιά. Αὐτὴ ἴνε ἡ μικρὴ μου γνωμὴ, ποῦ μοῦ ἦρθε, ἀφόντας ἄρχισα νὰ μελετᾶω τὰ βιβλία Σας (σὰν τὸ ταξιίδι καὶ τὴν ἀπολογία τοῦ κ. Ψυχάρη) ποῦ μοῦ δίνει ἓνας ποῦρος δημοτικιστῆς ἐδῶ καὶ μοῦ δίνει καὶ τὸ «Νουμᾶ» ταχτικά. Σάφτὸ τὸ φύλλο διαβάζω κάθε τόσο καὶ γράμματα πολλῶνε ποῦ Σοῦ στέλνουνε γιὰ νὰ Σὲ φχαριστήσουνε γιὰ τὰ βιβλία ποῦ τοὺσ στέλνεισ. Θὰ σοῦ ζητήσω κ' ἐγὼ τὸ λοιπὸν νὰ μοῦ κάνῃσ τὴ χάρι νὰ μοῦ στείλῃσ τίποτα βιβλία καὶ ξέρω πῶσ θάῃσ τὴ κυλωσίνη νὰ τὸ κάνῃσ. Γιατὶ τέτοια βιβλία σὰν τὴν Ἰλιάδα, τὸ Βαγγέλιο, τὸ βιβλιαράκι Brugman, ὃ Ταμπουράσ κ. ἄ. καλὰ εἶνε νὰ διαβάζωνται ἀπὸ ὅσο τὸ δυνατὸ πλιώτερους. Λυποῦμαι ποῦ οἱ φροντίδες τοῦ πατρικοῦ μου ὄρα-

νοῦ σπητιοῦ δὲ μοῦ δίνουν χέρι νὰ κάνω κ' ἐγὼ τὸ μέρος μου. Γιὰ νὰ μὴ Σὲ βαρῆνω δὲ Σοῦ ἀναφέρω λεπτομέρειες ἀπὸ πολλῆσ συζήτησες ποῦ μοῦ τυχαίνουνε. Μονάχα γιὰ νὰ δῆτῃ τὸ φανατισμὸ καμποσῶνε ἀναφέρω ὅτι προχτὲς ἓνας γυιτροῦσ κοντὰ στὰ ἄλλα τὰ κοντὰ ποῦ εἶπε, πρόστῃσε πῶσ ἂν εἶχε στὸ χέρι του θὰ κρεμοῦσε «τοὺσ κυιαστροφεῖσ τῆσ γλώσσῃσ». Μοῦ φάνηκε ἴκείνη τὴ στιγμὴ πῶσ δὲν ἦτανε στὰ σωστὰ του.

Ὡστόσο ἀκαυτεροῦντας, Σὰσ φχαριστῶ ἀπὸ τὰ τῶρη ἀπὸ μέση ἀπ' τὴ καρδιά.

Πάντα δικὸσ Σας

Υ. Γ. Καὶ πάλι Σὰσ παρακυλάω νὰ μοῦ κάνετε τὴ χάρι νὰ μοῦ στείλετῃ χωρὶς ἄλλο βιβλία καὶ νὰ εἶστε σίγουροσ ὅτι δὲν θὰ πᾶνε στὰ χυμένα, ἀλλὰ θὰ φέρουν τὸν καρπὸ ποῦ πρέπει.

() ἴδιος

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΛΑΘΙΑ

Φίλε «Νουμᾶ»,

Ὁὰ σοῦ εἶμαι ὑποχρεωμένος, ἂν τυπώσῃσ ἓναν πρόχειρο πίνακα λαθίων ποῦ γίνανε στὰ νέα βιβλία μου, σὰ δὲν πρόφταξε νὰ μπεῖ στὸ τέλος τοῦσ.

Ἀργότερα σκοπεύω νὰ τυπώσω μὲ μικρὴ φυλλάδα σχετικὴ στὴ σειρὰ ὄλων τῶν βιβλίων τῶν «Ἐφτὰ Σφραγίδων» γιὰ τὰ παρραράματά τοῦσ καὶ τίσ μικρῆσ ἀλλαγῆσ ποῦ συμβῆκανε στὸ μεταξὺ σὲ διάφορες σελίδεσ. Προπάντων στὴν Ἀγιά-Βαρβάρα ποῦ στάθηκε πιδ ἄτυχῃ στὴν ἐκδοσῃ μὲ τὰ τυπογραφικὰ παραλεψίματα ποῦ τὴν ἀσκημίζουνε. Στὸ μεταξὺ ἡ Ἀγιά-Βαρβάρα ἔπαθε καὶ σημαντικὴ ἀλλαγὴ στὸ σκηνικὸ τῆσ μέρος κὶ ἀπὸ διορθωμένο μόνο κείμενο μεταφράσθηκε στὰ γαλλικά.

Τυπογραφικὰ λάθια : - Στὸ «Θέατρο καὶ Πρόζα» σελ. 11, ἀράδα 19, ἀντὶ *συγανὰ* νὰ διαδασται *σιγανὰ*.

Στὰ «Τρόπαια στὴν Τρικυμίζ» σελ. 21, στίχ. 2, ἀντὶ *πρανὰ* = *τρανὰ* σελ. 32 στίχ. 3

ἀντὶ *ἀίτοφτέρουγη* = *ἀίτοστεφάνωτη*.

σελ. 69, στίχ. 10

ἀντὶ *λερεῖσ τῆσ* = *λερεοῖ τῆσ*

Στοῦσ «Τσιγγανόθεουσ» σελ. 39 στίχ. 10

ἀντὶ *τῃ χορῶ* = *τὸ χορῶ*

Καί στή σελ. 6 καί τῶν τριῶν βιβλίων, ἀράδα 2
ἀντί **δλλαντικό** = **δλλαντικό**.

Παρίσι, Ὀκτώβριος 1910. Σ. ΣΚΙΠΗΣ

ΝΥΝ ΑΠΟΔΥΕΙΣ...

Φίλε Νουμά,

... Καί λέω :

Νῦν ἀπολύεις τόν δούλον σου, Δέσποτα, ἀφοῦ
ἐξήσα καί εἶδα νάναλάβῃ τήν ὑπεράσπιση τῆς γλώσ-
σας τῶν θεῶν, τῆς καθαρεύουσας, ὁ περίπυστος καί
πανελληνισ ἐξ Ἀμφίσης ἀνταποκριτής τοῦ «Σκριπ»
Σμιτσόπουλος, ὁ γνωστός καί στό Βερολίνο ἀκόμη,
ἀφοῦ τονέ θυμάται καμιά φορά ὁ Μήτσος ὁ Χατζό-
πουλος.

Καί τώρα, βρε παιδιά καί παληκάρια τῆς δη-
μοτικῆς, ρίξτε, κάτου τάρματα. Ἐν' ὁ ὀχτρός σας
ἀπικαστος ἀν' τὸ μυαλό πού δέν ὑπάρχει. Μὴν πο-
λεμάτε λοιπὸν ἀδίκαια. Ἡ ^ΜΜαίτρα σας δουλεύει. Βάλ-
τε ^ττὴν χρυσή κορνίζα τὸ «Σκριπ» τῆς 7 τοῦ Νοέ-
βριος κ' ἔννοια σας. Βάλτε βεζύρη τὸ γέρο-Κύκλω-
πα τὸ Μιστριώτη καί σουλτάνο τὸ Σμιτσόπουλο καί
... ξεκουραστήτε. Χαίρε, ὦ Μιστριώτα, καί ἀγά-
λου.

ΑΓΔ. ΠΟΔ.

ΑΘΗΝΙΩΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

(Σ' ἓνα φίλο, στὰ ξένα)

Ἀθήνα, 11 τοῦ Νοέβριος.

Πολὺ ξυτνὸς ἄνθρωπος ἀποδείχεται πὸς εἶτανε
κεῖνος ὁ μικροίτης ποῦντε πὸς «μόνο τοῦ σπανοῦ
τὰ γένηα δὲ γίνονται». Τὴν περασμένη βδομάδα
ὁ Βούλγαρος βουλευτὴς Ντορέφ παρουσιάστηκε στὸν
Πατριάρχη καί τοῦ μολόγησε πὸς συμφέρε Ρωμοὶ
καί Βούλγαροι νὰ πάθουμε τίς ἐχθροῦτες καί
νὰ τὰ κάμουμε πλακάκια. Οἱ πολιτικὲς φημερίδες δὲ
λένε μόνο ἂν τοῦ φίλησε καί τὸ χέρι. Σπουδαία
ἀληθινὰ πικράλεψη. Τοῦταξε ὅμως πὸς ἡ Βουλγα-
ρικὴ Ἐξουχία εἶνε ἀποφασισμένη νὰ τινάξῃ τὴν σχι-
σματικὴ ἀίρεση καί νὰ πέσῃ στὴν ἀγκυλιὰ τῆς κα-
νονικῆς Ὀρθοδοξίας ἂν τύχῃ καί στρέξουμε νὰ δώ-
σουμε τὰ χέρια καί νὰ γίνουμε «καλοὶ φίλοι».

Ἄν πρόφτασε ὅμως νὰ κατέβῃ τὴ σκάλα τοῦ
Πατριαρχείου καί λυσσάζεμε οἱ κακόμοιροι οἱ Τοῦρ-
κοι. Ἡ «Γενὴ Γαζέτα» σ' ἓνα ἄρθρο τῆς κόβεται
τύχα γιὰ τὰ συμφέροντά μας καί λέει πὸς ἡ Ρω-
μαϊκὴ Κυβέρνηση πρέπει νὰ κάμῃ τόσο τὸ μάτι τῆς
στὸ σκοπὸ αὐτῆς τῆς ἀργολαβίας πού βάλθηκε ἡ
Βουλγαρία νὰ μᾶς παίξῃ, ἔτσι γιὰ νὰ μᾶς ἔχη πὺ
κοντήτερα τῆς καί νὰ μᾶς χτυπήσῃ μὲ μεγαλύτερη
εὐκολία. Αἶ, βλέπεις ἡ ἀγάπη δέν κρύβεται!

Οἱ στρατιῶτες τῆς Κεφαλλονιάς τὸ ρήξανε στὸ

ἀντάρτικο. Ἐπειδὴς, λέει, ἡ Κυβέρνηση σκέφτηκῆ
νὰ κρατήσῃ στὸ στρατὸ τὴν «ἀπογραφή» τους πε-
ρισσότερο ἀπ' ὅσο θέλουμε ἡ ἀφεντιά τους, πετάξανε
τίς καρβάνες καί τὰ μάνλιερ καί γραμμὴ στὸ
γυαλό. Ὁ κόσμος στὴν ἀρχὴ νόμισε πὸς πάνε νὰ
πνιγοῦνε, μὰ σὲ λίγο μαθεύτηκε πὸς θέλουμε νὰ
μπυρκαριστοῦν στὸ πιπύρι. Δὲν ξέρουμε ἂν τὸ πι-
πύρι πῆγαινε στὴν Κέρκυρα καί οἱ κακόμοιροι οἱ
στρατιῶτες εἶχαν τὸ λόγο τους νὰ τραβήξουν γιὰ
κεῖ. Δὲν πρόφτασαν ὅμως νὰ μποῦν μέσα καί τοὺς
ἔπιασαν. Χωρατὰ ὁ Βενιζέλος δέν ξέρε! Καί ἔτσι
οἱ ἀντάρτες ἀντὶ νὰ πάνε κεῖ ποῦ θέλανε, τοὺς πῆ-
γαινε στὸ Παλαμῆδι.

Ἦστερα ἀπ' αὐτὰ πού γινίκανε γιὰ τὴ συνεν-
νόσή μας μὲ τοὺς Βουλγάρους καί σὰν ἡ Τούρκικη
πολιτικὴ εἶδε κ' ἀπόειδε πὸς οἱ συμβουλές τῆς δέν
πιάνουνε, ἀλλάξε τὸ φύλλο. Τὸ Νεοτουρκικὸ Κομι-
τάτο ἔδωσε ἀύστηρὲς διαταγὲς νὰ πετσουκίσουνε στὴ
Μακεδονία καί τὴν Ἠπειρο τοὺς Ρωμοὺς. Σ' ἓνα
λωριὸ φυλακίσανε καμμιὰ τριανταριά, σ' ἓν' ἄλλο
κάμανε τοῦ κόσμου τὰ πιούρια στοὺς ἐντοπίτες.

Τὴν Κεριακὴ πού μᾶς πέρασε μερικοὶ πολίτες
ἔκιμαν συλλυγητήριο ἐναντίο τῆς Ἀστυνομίας. «Ἡ
Ἀστυνομία, λέει, πιέζει τὸς ἐργατικὰς τάξεις». Κι'
ὅλη αὐτὴ ἡ φασαρία γιὰ τὴν ἔτσι τοὺς ἀρέσει μερικῶν
πὸ ξέρε ὁ κόσμος τί τοὺς σπρώχνει νὰ πηγαίνουν
κόντρα μὲ τὴν Ἐξουσία.

Τὴν Πέμτη τὸ βράδι ἔκλεισε καί ὁ Βενιζελικός
συνδυασμός. Οἱ περισσότεροὶ πὸς συμπεριληφτήκανε
σ' αὐτόνε εἶναι ἄνθρωποι διαλεγμένοι ἀπὸ τὴν κοι-
νωνία μας, σύμφωνα μὲ τὴν πολιτικὴ ἀντίληψη τοῦ
ἴδιου τοῦ Βενιζέλου κ' ὄχι τῶ Συντεχνιῶν. Αἴγες
ἄρες ἕστερα ἀπὸ τὴν ἐπίσημη δημοσίεψη τοῦ συνδυ-
ασμοῦ μαζεύτηκε ἡ Ἐνωσι τῶν Ἑλληνικῶν σωμα-
τείων καί ἔκανε μιὰ ἀνκοίνωση στὶς φημερίδες σὰ
διαμαρτυρία γιὰ τὸν τέτοιο καταρτισμὸ τοῦ Βενιζε-
λικοῦ συνδυασμοῦ καί δήλωσε πὸς ἕστερα ἀπ' αὐτὸ
πού γίνηκε θὰ κάμουν κ' αὐτοὶ δικόνε τους συνδυ-
ασμὸ μὲ ἄλλια πρόσωπα, κείνα πού δεῖξανε στὸ Βε-
νιζέλο καί δέν τὰ πῆρε κοντά του, καί θὰ τοῦ δώ-
σουνε τὸ ὄνομα τοῦ Συνδυασμοῦ τῶν «Λαϊκῶν Φι-
λελευθέρων». Ξεχωριστὴ ἐντύπωση ἔκαμε σ' αὐτὸ τὸ
συνδυασμὸ καί κάτι ἄλλο πὸς ὁ Ἀρχηγός δέν πῆρε
κανένανε δημοσιογράφο.

Ἀπὸ ξαναρχῆς πάλι τὸ Κρητικὸ ζήτημα. Ἄνα-
ψαν καί κόρωσαν τώρα στὰ τελευταία οἱ Τοῦρκοι,
ἕστερα μάλιστα ἀπὸ τὴν ὀρκομοσία τῆς Κρητικῆς
Βουλῆς.

Τὴν περασμένη Πέμτη ἔγινε ἔχταχτο ὑπουργικὸ
Συμβούλιο στὴν Πόλη λάβανε μέρος σ' αὐτὸ καί τὰ
μέλη τοῦ Κομιτάτου. Τὸ θέμα του εἶτανε τὸ Κρητικὸ
ζήτημα. Ἀποφασίσανε νὰ κάμουν διαμαρτυρία γιὰ
τὴν ὀρκομοσία καί νὰ γίνῃ ξεχωριστὴ ἐπερώτηση
στὴ Βουλῆ.

Ἀπὸ τὴ στιγμὴ πού ρίχτηκε ἡ πρώτη ἀξινιὰ
μέσα στὸ βούρκο τῆς οἰκονομικῆς διαχείρισης τοῦ
Στρατοῦ, ὅλο καὶ ξεπετιάγονται καινούργια πράματα.
Ἐνας ἀπὸ κείνους πὸν κάμουν ἔλεγχο γιὰ τίς κατά-
χρησες, σφύριξε σ' αὐτὸ τοῦ Βενιζέλου πὸς ἀπὸ
τὴν ἐξέταση πὸ ἔκανε στὰ δεφτέρια κάποιου χορη-
γητῆ βρήκε κ' ἄλλη βρωμοδουλειά. Ἦστερα ἀπ'

αὐτὸ διατάχθηκε νὰ κοιταχτοῦνε ὅλα τὰ ἰδιαίτερα τῶν χορηγητάδων ἐκείνων ποῦ εἶχανε σκέσες μὲ τὴν οἰκονομικὰ διαχείριση τοῦ Στρατοῦ.

Σ' ἓνα φύλλο τῆς «Τριμπούνας», τὴ βδομάδα ποῦ μᾶς πέρασε, δημοσιεύτηκε μιὰ συνέντευξη μὲ τὸν Ἄρμοστή τῆς Κρήτης Ἄλ. Ζαΐμη. Γιὰ τὴ θέση του στὴν Κρήτη ὁ κ. Ζαΐμης εἶπε πὼς περιμένει νὰ ἰδῇ τί θ' ἀποφασίσουνε οἱ Μεγάλες Δυνάμεις γιὰ τὸ Κρητικὸ ζήτημα, ὕστερα ἀπὸ τὶς τελευταῖες προσπάθειαις γιὰ τὴ λύση του, καὶ νὰ κανονίσῃ τὴ θέση του. Τὰ νᾶζια τῶν κομμάτων μὲ τὴ διάλυση τῆς Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς τὰ χαρακτηρίσει ἀδικιολόγητα καὶ ὄχι σοβαρά. Ὅσο γιὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ Βενιζέλου εἶπε πὼς εἶναι τὸ καλύτερο, σύμφωνο μάλιστα μὲ τὸ δικό του ποῦ ἀνάπτει μιὰ φορὰ.—Χρειάζεται, λέει, νὰ τὰ πηγαίνουμε καλὰ μὲ τοὺς Τούρκους γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ κοιτάξουμε μέσα στὸ ἐσωτερικὸ μᾶς καὶ νὰ τὸ διορθώσουμε. Ἀλλοιώτικα τίποτα δὲν κάνουμε. Εἶναι βλαμμένο τὸ μέσα μᾶς καὶ γιὰ κείνο πρέπει πρῶτα νὰ γνοιαιοτοῦμε.

ΛΘΗΝΙΩΤΗΣ

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΟΥ «ΛΑΪΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ»

Δημοσιεύουμε σήμερα, στὴ δημοτικὴ μας γλώσσα, τὸ πρόγραμμα τοῦ «Λαϊκοῦ κόμματος» ποῦ σύνταξε ἡ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς «Κοινωνιολογικῆς Ἐταιρίας», ἀποτελοῦμενη ἀπὸ νέους φωτισμένους ἐπιστήμονες ποῦ πασκίζουν νὰ ξετινάξουν τὶς λογῆς πρόληφες ποὶ ἀπ' ὅλες τὶς μεριές πνίγουν τὴ σημερινὴ μας κοινωνία καὶ δὲν τῆς ἀφρίνουν λευτερὴν τὴν ἀνάσα.

Ἀποδείχτηκε πᾶς πὼς καὶ στὰ πολιτικὰ ἀκόμα πράματα πρέπει ν' ἀκουστῇ ἡ τελευταία λέξη τῆς Ἐπιστήμης, καὶ νὰ λείψῃ ὁ ἐμπειρισμὸς ποῦ χαρακτηρίζει τὸν παλιὸ καιρὸ τὰ Ἀημόσια. Φυσικὸ βέβαια εἶναι νὰ μὴν ἀποκλειστῇ ὀλότελα καὶ ἡ κοινωνικὴ πείρα μὲ τὰ σημαντικὰ συμπεράσματά της, καὶ αὐτὸ ἴσα ἴσα εἶναι ἐκείνο ποῦ ὀδήγησε τοὺς Κοινωνιολόγους μᾶς σὲ ὀρισμένα θέματα ποῦ ἡ γνώση τῆς ἐπιστήμης ἀκόμα δὲν ἔχει δώσει τὴν τελειωτικὴν λύση.

Θαροῦμε ἀκόμα πὼς τὸ παρακάτω πρόγραμμα δὲν εἶναι νίπι τελειωτικὸ, μὰ πὼς τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ θὰ δείχνῃ καὶ τὶς μεταβολὰς ποῦ θὰ χρειάζονται ὀλοένα γιὰ νὰ προσαρμοστῇ τοῦτο στὶς ἀληθινὰς ἀνάγκες καὶ στὸ καθυπερῶν ἰδανικὸ τῆς μεγάλης λαϊκῆς τάξης.

Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς «Κοινωνιολογικῆς Ἐταιρίας» εἶναι οἱ κ. κ. Ἀλέξανδρος Παπαναστασίου, Παναγιώτης Ἀραβαντινός, Θωλῆς Κουτούπης, Κώστας Τριανταφυλλόπουλος, Γιάννης Λυμπερόπουλος, Θρασύβουλος Πετιμεζῆς, Ἀλέξανδρος Μυλωνᾶς κλ.

Σκοπὸς μᾶς :

1.

α') Νὰ παραδεχτοῦμε γιὰ τὶς βουλευτικὰς ἐκλογὰς τὸ σύστημα τῆς «μὲ ἀναλογία ἐκλογῆς» ποῦ μὲ δαῦτο θὰ ἐξασφαλίσουμε τὴν ἀληθινὴν ἀντιπρο-

σωπεία τῆς πλειονοψηφίας τοῦ λαοῦ, καθὼς καὶ κάθε σημαντικῆς πολιτικῆς μερίδας. Ἔτσι εὐκολώτερα ὁ πολιτικὸς ἀνταγωνισμὸς θὰ μπορῇ νὰ γίνῃ πάνου σὲ ὀρισμένες ἀρχὰς καὶ μὲ πόλεμο γιὰ σφύροντα γενικὰ, καὶ στὸ τέλος θὰ χαράξῃ ἡ πολιτικὴ ἠθικὴ, ποῦ θὰ κάμῃ περιττοὺς πᾶς τοὺς ἐκλογικὰς συδασμοὺς καὶ θὰ λιγοστέψῃ καὶ τὶς δωροδοκίαις.

β') Νὰ δώσουμε τὸ δικαίωμα νὰ προτείνουμε στὴ Βουλὴ νόμους καὶ τὰ συμβούλια τοῦ κάθε ὄργανισμοῦ τῆς τοπικῆς διοίκησης καὶ τοῦ κάθε Ἐπαγγελματικοῦ σωματείου (ἐργατικοῦ, γεωργικοῦ, ἐμποροδωμολογικοῦ ἐπιμελητήριου καὶ δικηγορικοῦ σύλλογου), καθὼς καὶ ἡ Σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου.

γ') Νὰ παραδεχτοῦμε τὸ δημοψήφισμα (referendum) σ' ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις, γιὰ νὰ κεντήσουμε τὸ διαφέρο τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ δώσουμε ἐξουσία ἀμεση στὰ νομοθετικὰ ἔργα.

δ') Νὰ συστήσουμε Σῶμα ποῦ νὰ μαστορεύῃ τοὺς Νόμους, μὲ μέλη ταχτικὰ ποῦ θὰ διορίζῃ ἡ Κυβέρνησις, καὶ ἄλλα ποῦ θὰ ἔρχονται κατ'εὐτεία ἀπὸ τὶς λαϊκὰς τάξεις. Μονάχα μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ βάλουμε τέλος στὴν παπατραχάδικη καὶ ἀμελέτητη ψήφιση τοῦ κάθε νομοσκέδου ἀπὸ τὴ Βουλὴ καὶ θὰ μπορέσουμε νὰ μεταχειριστοῦμε ἀθρώπους ἐιδικοὺς καὶ μελετημένους, ποῦ ἀπὸ διάφορες αἰτίαις δὲ θὰ τοὺς εἶναι δυνατὸ νὰ μποῦνε στὴ Βουλὴ.

ε') Νὰ προσδιορίσουμε ποιὰς θέσεις (μάλιστα σ' ἐταιρίαις ποῦ εἶναι δεμένες μὲ συμφωνίαις κ' ὑποχρέωσεις στὸ Κράτος) εἶναι ποῦ δὲ σφιδιάζονται μὲ τ'ἀξιώματα τοῦ βουλευτῆ καὶ τοῦ ὑπουργοῦ.

2

α') Νὰ ψηφίσουμε νόμους πέρα καὶ πέρα ἀπὸ κεντρικὰς ὄλης τῆς δημοσίας ὑπάλληλίας. Φροντίδα νὰ μορφώνονται εἰδικὰ γιὰ τὸν κατ'ἀλληλο κλάδο οἱ ὑπάλληλοι, καὶ μὲν τὴν ἀράδα νὰ στέλνουμε στὰ πᾶς πολιτισμένα κράτη τοὺς ἰκανωτέρους γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ. Νὰ φέρουμε ζένους ὄργανωτὰς γιὰ τὶς ὑπερεσίες, ποῦ δὲν ἔχουμε ἑμεῖς τοὺς κατ'ἀλληλους ἀθρώπους.

β') Νὰ ἐξασφαλίσουμε τὸ δικαίωμα τοῦ κάθε πολίτη νὰ κάνῃ ἀναφορά, μὲ τρόπο ποῦ ἡ δημοσία ὑπερεσία νὰ εἶναι ὑποχρεωμένη σὲ ὀρισμένη προθεσμία νὰ δίνῃ καὶ ἀπάντησιν σὲ κάθε τέτοια ἀναφορά.

3

Νὰ ὀργανώσουμε τὶς κοινότητες καὶ τοὺς Νομοὺς σὲ χωριστὰ νομικὰ πρόσωπα, μὲ χωριστὰ εἰσοδήματα τὸ καθένα. Νὰ μεγαλώσουμε τὴ δικαιοδοσία τῶν Δήμων, νὰ τοὺς δώσουμε πῶτερη ἀνε-

ξερτησία, και να περιορίσουμε τὸ πλῆθος τους.

Ἡ διοίκηση τῶν ὀργανισμῶν αὐτῶν νὰ γίνεται κατὰ τὸ «συλλογικὸ σύστημα», μὲ ἐπιτροπὲς και συμβούλια ποὺ νὰ ἐκλέγονται ἀπὸ τὸ λαόν. Νὰ καταργήσουμε τὸ Δήμαρχο, ἀπὸ τοὺς ἀγροτικούς δήμους, γιατί τὸ τέτοιο ἀξίωμα εἶναι τέλεια περιττὸ γιὰ δαύτους, νὰ περιορίσουμε τὴν ἐξουσία του στοὺς ἀστικούς δήμους, και ν' ἀλλάξουμε τὸν τρόπο τῆς ἐκλογῆς του ἀπὸ «ἀμεσοί» ποὺ εἶναι σήμερα σ' «ἐμμεσοί». Νὰ δώσουμε στὶς γυναῖκες τὸ δικαίωμα νὰ ψηφίζουν και νὰ ψηφίζονται γιὰ τὰ ἀξιώματα τοῦ κάθε ὀργανισμοῦ τῆς τοπικῆς διοικήσεως.

Νὰ ἐφαρμόσουμε τὸ σύστημα τῆς «ἐκλογῆς μὲ ἀναλογία» στὶς τέτιες τοπικὲς ἐκλογές.

Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θὰ δημιουργηθῆ και σὲ μᾶς μιὰ χωριστὴ τοπικὴ διοίκησι, μακριὰ ἀπὸ τὰ κομματικὰ πάθη, τίς κατάχρησες, τὴν τριπελιὰ και τὸ πτωδρόμημα.

4

α') Τὰ δημοτικὰ σχολεῖα μὲ τίς ἕξι τάξεις νὰ γίνον περισσότερα, και νὰ θεμελιώσουμε τὴ διδασκαλία ἀπάνου στὴν ἀλήθεια μὲ τὴν καλλιέργεια τῆς δημοτικῆς μας γλώσσας, πετώντας τὸ ἀχρηστο και παλαιὸ ὀλικό, και ἀντικατασταίνοντάς το μὲ γνῶσες θετικῆς και πραχτικῆς ποὺ μᾶς τίς δείχνει ἡ σημερινὴ ἐπιστήμη και ποὺ ἀνταποκρίνονται και στὶς ἀνάγκες τῆς λαϊκῆς τάξεως.

β') Νὰ συστήσουμε ἂν εἶναι δυνατὸ σὲ κάθε δήμο, ἐπαγγελματικά, βιοτεχνικά και γεωργικά σχολεῖα, ποὺ χωρὶς αὐτὰ μήτε ἡ βιομηχανία μπορεῖ νὰ προδέψῃ, μήτε ἡ γεωργία ν' ἀναδῶσῃ.

γ') Περισσότερα χρόνια γιὰ μαθήτεψη στὰ σχολεῖα τῆς «μέσης» ἐκπαίδεψης, πὺ πλατιά διδασκαλία γιὰ τίς θετικῆς ἐπιστήμες, και εἰδικὸς δάσκαλος γιὰ κάθε μάθημα.

δ') Νὰ μεταρρυθμίσουμε τὸν ὀργανισμό τοῦ Πανεπιστήμιου και τοῦ Πολυτεχνεῖου, μὲ τρόπο ποὺ νὰ διαλέγονται οἱ πὺ κατάλληλοι καθηγητές, οἱ σπουδὲς νὰ «εἰδικεύονται» και οἱ νέες ἐπιστήμες πλατύτερα νὰ καλλιεργιοῦνται.

ε') Νὰ ἐφαρμόζουμε ἀστηρά τίς διάταξες γιὰ τὴν ὀποχρεωτικὴ δημοτικὴ ἐκπαίδεψη, και νὰ τίς ἀπλώσουμε και στὰ κατώτερα ἐπαγγελματικά σχολεῖα.

στ') Νὰ βάλουμε σ' ἐνέργεια τὸ θεσμό τῆς συντροφικῆς ἐκπαίδεψης ἀγοριῶν και κοριτσιῶν στὰ δημοτικὰ σχολεῖα.

ζ') Νὰ ἰδρῶμε ὀποτροφίες γιὰ τὰ φτωχὰ παιδιά, και νὰ τοὺς σηκώσουμε τὰ ἐκπαιδευτικὰ τέλη. Τὸ ἴδιο και γιὰ τὰ παιδιά ποὺ διακρίνονται στὴ «μέση» και «ἀνώτερη» ἐκπαίδεψη. Νὰ στέλνουμε στὰ μεγάλα ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια τῆς Ἑσπερίας

ὄσα παιδιά δείχνουν ἐξαιρετικὸ ταλέντο. Νὰ δίνουμε χρηματικὲς βοήθειες σ' ὄσους ἀγωνίζονται γιὰ τὴν προκοπὴ τῆς Ἑπιστήμης και τῆς Τέχνης.

Μ' αὐτὰ τὰ μέτρα θὰ μπορέσῃ νὰ γλυτώσῃ ἡ ἐκπαίδεψή μας ἀπὸ τὸ σχολαστικισμό ποὺ φυραίνει τὴ σκέψη, και γενικά θὰ φυσήξῃ μιὰ καινούρια αὔρα γιομάτη ὕγεια στὴ διανοητικὴ κατάντια τοῦ λαοῦ μας.

δ

Νὰ μεταρρυθμίσουμε τὸ φορολογικὸ μας σύστημα μὲ τρόπο ποὺ νὰ γίνῃ ἀληθινὴ ἡ ἀρχὴ τῆς «ἴσης θυσίας», μὲ ἀναγνώρισῃ ἐνδὲς ἀναλογικοῦ φόρου στὶς περιουσίες, ἀναλογικοῦ φόρου στὸ ὕψωμα τῆς ἀξίας τῆς μεγάλης ἰδιοκτησίας γῆς, μέγλωμα τοῦ φόρου στὸ εἰσόδημα, στὶς κληρονομίες, στὶς διωρεές στὰ οἰκόπεδα και κατάργησῃ σιγὰ σιγὰ τοῦ φόρου στὰ ἐπιτηδεύματα, στὰ ζῶα γιὰ τὴν καλλιέργεια, σποὺς δασμοὺς κ. λ., ἐξὸν ἀπὸ τοὺς φόρους ποὺ ἔχουν οἰκονομικὸ σκοπὸ γιὰ τὴν ἐκπαίδεψη, και μονάχα γι' αὐτὴ, και ἀπὸ τοὺς φόρους ποὺ χρησιμεύουν γιὰ τὸ μετριασμὸ ξένου δασμολογίου, και ἀπ' αὐτοὺς ποὺ εἶναι βαλμένοι στὰ πράματα τῆς πολυτέλειας, ἡ σ' ὄσα βλάπτουν τὴν ὕγεια.

Τέτοια μεταρρύθμισῃ, ποὺ σκοπὸς τῆς θὰ εἶναι νὰ μοιραστοῦν τὰ δημόσια βάρη ἀνάλογα μὲ τὴν οἰκονομικὴ κατὰστασι καθενοῦ, και δίκια εἶναι και τὴν παραγωγὴ μας θὰ κανονισῃ, γιατί θὰ λείψουν τὰ τεχνητὰ μέσα ποὺ δημιουργοῦν τίς ψόφιες βιομηχανίες γιὰ βάρος κ' ἐκμετάλλεψη τοῦ λαοῦ, και γιὰ ὀφέλεια ὀρισμένης κλίμας.

ε.

α') Νὰ φροντίσουμε νὰ ἰδρῶσῃ ἐπιμελητήρια ἐμποροβιομηχανικά, γεωργικά, ἐργατικά, γιὰ νὰ βλέπουμε φωτεινὰ τὴν κατὰστασι τῆς βιομηχανίας, τοῦ ἐμπορίου και κάθε σχέσης ἐργατικῆς, και γιὰ νὰ συζητιοῦνται μὲ προσοχὴ ἀπ' ὄσους διαφέρουνται διάφορα νομοθετικά μέτρα, βοηθητικά τῆς προκοπῆς τους. Ἔτσι θὰ εὐκολύνεται κάμποσο τὸ νομοθετικὸ ἔργο τῆς Βουλῆς και ὁ κανονισμὸς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἀπὸ τὸ Κράτος, και θὰ προκοδῃ τὸ ἐμπόριο, ἡ βιομηχανία κ' ἡ ἐργασία ἀπὸ τὴ μεριά τῆς ἰδιωτικῆς ἐνέργειας, και θὰ βοηθηοῦνται ὄσοι πασκίζουν νὰ παρουσιάσουν κάτι πὺ τίμιο και μεθοδικὸ στὶς ἐπιχειρήσεις, στὴν παραγωγὴ και στὴν κυκλοφορία τῶν ἀγαθῶν.

β') Νὰ βοηθήσουμε νὰ συστηθοῦν ἐργατικοί, βιοτεχνικοί και γεωργικοί συνεταιρισμοὶ κάθε εἴδους, κανονισμένοι μὲ νομικὸ ντύμα, ποὺ νὰ εὐκολύνῃ τὴ σύστασή τους και τίς σχέσεις τους. Ν' ἀπαλλάξουμε τοὺς συνεταιρισμοὺς αὐτοὺς ἀπὸ κάθε φορολογία, νὰ τοὺς χαρίζουμε χρηματικὲς βοήθειες

και βραβεία και να συστήσουμε κεντρική «συνεταιριστική» Τράπεζα με πίστωση από το Κράτος ίσα με δέκα το λιγότερο εκατομμύρια δραχμές. Με τους συνεταρισμούς αυτούς θα καλυτερέψη ή οικονομική θέση του έργατη, του βιοτέχνη και του γεωργού, θα λιγοστεύη ο ανταγωνισμός συναμεταξύ τους, θα προδέψη ή παραγωγή, μάλιστα ή γεωργική, σύμφωνα με την έπιστήμη, ή άπλουστέψη και θα γίνη φτηνότερος ο οργανισμός της κυκλοφορίας των αγαθών πετώντας από πάνω του διάφορα μεσάζοντα στοιχεία, και τέλος θα συνηθίσουν οι εργατικές τάξεις στη συνεργασία και την ιδιοκυδέρνια.

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

Η ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ

Προσκαλούνται τὰ μέλη τῆς «Φοιτητικῆς Συντροφιάς» σὲ ταχτική συνεδρίαση τὴν Κυριακή, 14 τοῦ Νοέμβρη, 2 μ. μ. στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά» (Δρόμος Ἰπποκράτη 11).

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Μιά γυναίκα πυροβόλησε έναν άντρα και τον πλήγωσε. Ἐπειδὴ ἡ γυναίκα ἔτυχε νάναί δούλα κι ὁ άντρας ἔτυχε νάναί τραπεζίτης, οἱ φιλόσοφοι τοῦ Ἀθηναϊκοῦ τύπου ὀργιάσανε μ' αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιο.

— Ὁ καθένας τους ἄφισε και τὴ φιλοσοφικὴ κουτσουλιά του πάνω στην πληγὴ τοῦ Τραπεζίτη. Μὰ ὅλους τοὺς ξεπέρασε ὁ σεβαστὸς κ. Κανελλίδης τῶν «Καιρῶν» με τὸ ἀθάνατο· Ἐδὲ και καλῶς ἐποίησεν ἡ νεαρά Τσιμπούκη, πυροβολήσασα τὸν εὐπορον και πλοῖσιον Τραπεζίτην Ἰωσηφόνου.

— Μιά φράση κι αὐτὴ πού θὰ μένει ἀθάνατη σάν τὴν ἀθάνατη τοῦ Timeson: «Σκότος και ζόφος, γνόφος και ἔρβος, ἀπελπισία και ἀπογοήτευσις.» Βλέπετε, οἱ Καιροὶ ἀντιγράφουσιν ἀλλήλους.»

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Η. Κου. στην Πόλη. *Καλούτσικο* μὰ ὄχι καλό, και γι' αὐτὸ δὲν τὸ δημοσιεύουμε. Στείλε μας τίποτ' ἄλλο —κ. Στ. Π. στην Ἀλεξάνδρεια. Στείλαμε τὰ βιβλία. Ἡ ἀξία τους φρ. 8.50.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ πολλὰ εἶδη περασμένων στην δόξα ἐνὸς λαοῦ· τὰ πὸ κοντά, τὰ πὸ μακριά. Τὸ Μισολόγγι εἶναι σιμώτερο σ' ἡμᾶς ἀπὸ τὴ Σαλαμίνα· κι ὁ Καραϊσκάκης ἀπ' τὸ Λεωνίδα· ἡ φουστανέλλα ἀπὸ τὴ χλαμύδα, τὸ κλέφτικο τραγούδι και ἡ δημοτικὴ γλώσσα ἀπὸ τὸν Ὀμηρο κι ἀπὸ τὸν Ξενοφῶντα.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΣΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

τὸ γραφεῖο, δρόμος Ἰπποκράτη 11, πουλιοῦνται τὰκόλουθα βιβλία πρὸς ΜΙΑ δραχμὴ τὸ ἓνα, ἐξὸν ὅσα εἶναι σημειωμένα με ἄλλες τιμές :

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ, «Ἡ Ματιά». — ΧΑΡ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ, «Ὁ Μὲγ' Ἀλέξανδρος». — ΒΑΡΑΕΝΤΗ, «Δόξα και Ζωή», — ΠΑΛΙΑ Η. ΒΟΥΓΓΕΡΙΔΗ, «Δάφνης και Χλόη» τοῦ Λόγγου (μετάφρ.), — «Τίμωνας ὁ Μισάνθρωπος» τοῦ Λουκιανοῦ (μετάφρ. λ. 50), — «Ὁ Προσκυνητής». — ΡΗΓΑ ΓΚΟΑΦΗ, «Τὰ Τραγούδια τοῦ Ἀπρίλη» (δρ. 2). — ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ, «Ἀπὸ τὸν Κόσμο τοῦ Σαλονισῶ». — ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ, «Ἱστορία τῆς Ρωμισούνης». — ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΖΕΡΒΟΙ, «Νησιώτικα Τραγούδια». — Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ, «Τὰ Γεωργικά τοῦ Βεργίλιου» (λ. 50). — ΙΔΑ, «Σαμοθράκη» (δρ. 2). ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ, Τραγούδια γιὰ μιά φωνή με πιάνο, και Μπαλάντες γιὰ πιάνο, τὸ κομμάτι δρ. 1. — Θ. ΚΑΤΡΑΠΑΝΗ, «Τὰ Τραγούδια τοῦ Στρατιώτη» (λ. 10). — ΑΝΤΩΝΗ Κ. ΔΕΚΟΠΟΥΛΟΥ, «Τὸ Βιολί». — Γ. ΜΑΡΚΕΤΗ, «Πλουτολογία». — Α. ΜΑΓΡΟΥΔΗ, «Μικρὰ Τραγούδια». — ΑΛΕΞΑΝΤΡΑΣ ΠΑΝΑΜΟΣΚΟΥ, «Ἀυθόπινος Μηχανισμός». — ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΤΗ, «Στὸ Ἀλμπουρο» (δρ. 2). — ΚΩΣΤΑ Γ. ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗ, «Μεσοκίς». — ΓΙΑΝΝΗ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗ, «Τὰ Ὁρατα» (δρ. 2). — Ν. ΠΟΡΙΩΤΗ, «Σαλόμυ» τοῦ Ο. Wilde (μετάφρ.). — ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ, «Τὰ Παλιὰ και τὰ Καινοβέρια». — ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΔΕΡΗ, «Ὁ Αἶας» τοῦ Σφοκλή (μετάφρ.). — Σ. ΣΚΙΠΗ, «Ἡ Μεγάλη Δύρα» (δρ. 2), — «Juvenilia». — Γ. ΣΚΑΗΡΟΥ, «Τὸ Κοινωνικὸ μας Ζήτημα» (λ. 50). — ΗΑΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ, «Πλουτάρχου: Περὶ Παίδων Ἀγωγῆς» (μετάφρ.). — ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΣΤΕΦΑΝΗ, «Μπουμπούκια». — Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (δράματα): «Ζωντανὸ και Παθαμμένοι», — «Ὁ Ἀσώτος», — «Οἱ Ἀλυσίδες» (δρ. 2). — ΜΕΝΟΥ ΦΙΛΗΝΤΑ, «Ἀπὸ τοὺς Θρύλους τῶν Αἰώνων», — «Γραμματικὴ τῆς Ρωμαϊκῆς Γλώσσας» (Α' ἔκδοσις). — Ζ. ΦΥΤΙΑΗ. (δράματα): «Τὸ Ἐκθετο», — «Δίχως Ἀκρογιάλι», — «Χτισμένο στὸν Ἄρμο». — ΦΩΤΗ Δ. ΦΩΤΙΑΔΗ, «Τὸ Γλωσσικὸ Ζήτημα». — ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ (δράματα): «Οἱ Πετροχάρηδες», — «Μελάχρα».

Γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, λ. 25 παραπάνου ὁ κάθε τόμος.

ΤΟΜΟΙ περασμένοι τοῦ «ΝΟΥΜΑ» (ἐξὸν ἀπὸ τὸν πρῶτο πὸν δὲν ὑπάρχει κανένα του ἀντίτυπο) πουλιοῦνται δρ. 12 ὁ ἓνας γιὰ τὴν Ἑλλάδα και φρ. χρ. 12.50 γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ.

Τὸ γραφεῖο τοῦ «Νουμά» στέλνει, στους συνδρομητάδες τοῦ Ἐξωτερικοῦ ἑτι βιβλία τοῦ ζητήσουνε, στὶς τιμὲς πὸν τὰ πουλοῦνε τὰλλα βιβλιοπωλεῖα, δίχως παραπανιστὸ ἔξοδο, ἐξὸν τὰ ταχυδρομικά.

Π. Σ. ΔΕΛΤΑ

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

— ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ (με εἰκόνες τοῦ κ. Ν. Λύτρα).

— Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑΣ (με εἰκόνες τῆς Κας Σοφίας Λασκαρίδη).

Τυπώθηκε στὴ Λόντρα, σὲ διαλεχτὸ χαρτὶ και εἶναι καλλιτεχνικὰ δεμένο.

Πουλιέται στὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἐστίας» δρ. 3.50.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΑΘ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ